

Жадетскій Журналъ

Фонд відродження
КАДЕТСЬКИХ
КОРПУСІВ
в Україні

ЩОКВАРТАЛЬНЕ ВИДАННЯ ДЛЯ КАДЕТСЬКИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ЕЖЕКВАРТАЛЬНОЕ ИЗДАНИЕ ДЛЯ КАДЕТСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

**70-лет
Киевскому
(Харьковскому) СВУ -
Киевскому
военному лицею**

№ 16
ГРУДЕНЬ 2013
ДЕКАБРЬ 2013

Фонд відродження
КАДЕТСЬКИХ
КОРПУСІВ
в Україні

**УВАЖАЕМЫЕ ВЫПУСКНИКИ КИЕВСКОГО СВУ
И ВОЕННОГО ЛИЦЕЯ ИМ. И. БОГУНА
ОФИЦЕРЫ, УЧИТЕЛИ, РАБОЧИЕ И СЛУЖАЩИЕ!
УВАЖАЕМЫЕ ВЕТЕРАНЫ!**

Всеукраинская ассоциация «Кадетское содружество» и Фонд возрождения кадетских корпусов в Украине сердечно поздравляют Вас с 70-летним юбилеем со дня образования родного училища. Желаем мирного неба, крепкого здоровья, счастья и успехов в вашем благородном труде.

Поздравляем офицеров, учителей и выпускников с высокими наградами за значительный вклад в становление и развитие училища-лицея, и прославление нашего учебного заведения.

**Указом Президента Украины № 669/2013 от 6 декабря 2013 года
орденом Богдана Хмельницкого III степени награжден**

ФЕДОРОВ Игорь Васильевич – начальник штаба – первый заместитель командующего Южного оперативного командования (выпускник Кв СВУ 1972 года).

медалью «За военную службу Украине» награжден

РОМАХИН Вячеслав Юрьевич – командир учебной роты, старший офицер-воспитатель Киевского военного лицея имени Ивана Богуна.

**Указом Президента Украины № 655/2013 от 30 ноября 2013 года
присвоено почетное звание «Заслуженный учитель Украины»**

ФАТЕЕВОЙ Ольге Наумовне – учителю Киевского военного лицея имени Ивана Богуна.

Решением Совета Всеукраинской ассоциации «Кадетское содружество» **орденом «Кадетская слава»** к 70-летию образования суворовских военных училищ и 70-летию образования Киевского суворовского военного училища награждены:

АДАМЕНКО Виталий Алексеевич,

БЕЗРУКОВ Владислав Викторович,

КАУРКИН Иван Иванович (посмертно),

КИБАРДИН Борис Михайлович (посмертно),

МАКИЕВСКИЙ Игорь Анатолиевич,

МАРЬЯНЕНО Иван Максимович,

СТАРОСТИН Николай Васильевич (посмертно),

ЩЕРБИНСКИЙ Юрий Валентинович.

6 ТОРЖЕСТВЕННОЕ СОБРАНИЕ ВЫПУСКНИКОВ

24 ноября состоялось торжественное собрание выпускников Киевского суворовского военного училища – Киевского военного лицея, посвященное 70-летию со дня образования Киевского суворовского военного училища. Именно в этот день была подписана Грамота Президиума Верховного Совета СССР о вручении Харьковскому суворовскому военному училищу Боевого Красного Знамени как символа воинской чести, доблести и славы.

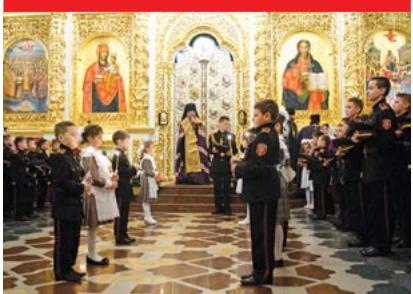
2 70 ЛЕТ СУВОРОВСКИМ ВОЕННЫМ УЧИЛИЩАМ

В ноябре-декабре 70-летие отмечают выпускники первых 9 суворовских военных училищ, созданных в 1943 году по типу старых кадетских корпусов России.

8 ТОРЖЕСТВЕННОЕ СОБРАНИЕ ЛИЦЕИСТОВ

9 ПОСВЯТА В КАДЕТИ

7 листопада 2013 року в Києво-Печерській Лаврі відбулася Посвята в кадети юних вихованців кадетських класів лицює-інтернату №23 м. Києва.

10 КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСКИЙ ЛІЦЕЙ З ПОСИЛЕНОЮ ВІЙСКОВО-ФІЗИЧНОЮ ПІДГОТОВКОЮ

15 НОВОСТИ

18 КРІПНУТЬ ЛАВИ ЮНИХ ПАТРІОТІВ

Відповідно до спільного наказу Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ та Міністерства освіти і науки «Про програму патріотичного виховання учнівської та студентської молоді в навчальних закладах України та план заходів «Естафета Перемоги» на 2013-2015 роки» в Центральному будинку офіцерів Збройних Сил України відбувся Всеукраїнський військово-патріотичний форум.

19 ИСКЛЮЧИТЕЛЬНОЕ ЗНАЧЕНИЕ КАДЕТСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Воспитание молодёжи для формирования народной элиты и для сохранения культуры, нравов и быта.

22 СЕТЬ НАУЧНОЕ, ДОБРОЕ, ВЕЧНОЕ...

У нас нет неодаренных детей — все дети талантливы. Главное — помочь творчески одаренным лицейцам развивать свой потенциал.

24 ЗАСЯДЬКО АЛЕКСАНДР ДМИТРИЕВИЧ ПОТОМОК ЗАПОРОЖСКИХ ПУШКАРЕЙ

В Российской империи создателем ракетных войск стал Александр Дмитриевич Засядько — украинский казак по происхождению, родившийся на Полтавщине, в селе Лютенка 7 ноября 1779 г. Его биография довольно типична для знатных юношей-украинцев екатерининской эпохи.

70 лет суворовским военным училищам

В ноябре-декабре 70-летие отмечают выпускники первых 9 суворовских военных училищ, созданных в 1943 году по типу старых кадетских корпусов России.

Народный комиссариат обороны СССР в течение двух месяцев, с октября 1943 г. по ноябрь включительно, должен был сформировать девять суворовских военных училищ: Краснодарское (в городе Майкопе), Новочеркасское, Сталинградское (в городе Астрахани), Воронежское, Харьковское (в городе Чугуеве), Курское, Орловское (в городе Ельце), Калининское и Ставропольское.

1 декабря 1943 года в суворовских военных училищах начались плановые занятия, началась история каждого училища.

4 июня 1944 года ГКО принял постановление об открытии в стране еще шести суворовских военных училищ: Горьковского, Казанского, Куйбышевского, Саратовского, Тамбовского и Тульского. 1944/1945 учебный год уже заканчивали 15 СВУ, в которых обучалось более 7500 воспитанников.

Для детей пограничников были созданы два суворовских военных училища – Ташкентское и Кутаисское, а для детей моряков – Тбилисское, Рижское и Ленинградское нахимовские военно-морские училища.

Однако, как подтверждают архивные документы, начальник ГУК НКО СССР и начальник УВУЗ ГУК НКО СССР в первой половине 1945 г. обращались к заместителю наркома обороны СССР генералу армии Н. А. Булганину с предложением открыть к 1 сентября 1945 года еще шесть суворовских военных училищ в Одессе, Смоленске, Свердловске, в одном из пригородов Ленинграда, в Московской области и на территории Белоруссии.

Но в 1945 г. заместитель наркома обороны СССР разрешил только дополнительно набрать 759 мальчиков в старшие приготовительные классы и первые классы существующих суворовских военных училищ.

В фондах УВУЗ ГУК НКО СССР имеется документ, который показывает, что руководством ГУК НКО СССР и УВУЗ ГУК НКО СССР было разработано предложение разместить в 1946 г. еще 11 СВУ в зданиях, ранее принадлежавших кадетским корпусам России: Нижегородскому, Плоцкому, Киевскому, Иркутскому, Тифлисскому, Псковскому, Ярославскому, Владикавказскому, Сумскому, Симбирскому, Омскому. Но это предложение осталось нереализованным.

Лишь в 1953 г. в Белоруссии было сформировано Минское СВУ, а в 1955 г. – Ленинградское суворовское офицерское училище.

Из первых 9 суворовских училищ, созданных в 1943 году только одно – Калининское СВУ (ныне Тверское) – не меняло своей прописки. Остальные были либо передислоцированы в другие города (Харьковское, Курское, Орловское), либо впоследствии были расформированы (Краснодарское, Новочеркасское, Сталинградское, Воронежское, Ставропольское).

К концу 70-х годов и до распада СССР существовало 8 суворовских военных училищ: Киевское, Минское, Московское, Калининское, Казанское, Ленинградское, Свердловское, Уссурийское и Ленинградское нахимовское военно-морское училище.

На сегодняшний день только 4 из первых суворовских военных училищ продолжают свою историю: Харьковское, Калининское, Орловское и Курское.

Курское – Уссурийское СВУ

Формирование училища началось в г. Курске в сентябре 1943 года. Оно разместилось в трёх зданиях только что освобождённого города – бывшем общежитии пединститута, здании клиники областной больницы и в бывшем здании 21-й неполной средней школы.

Формирование училища было полностью закончено к 1 декабря 1943 года. Училищу было присвоено наименование «Курское суворовское военное училище». И с 1 декабря 1943 года начались нормальные занятия с суворовцами.

Только в августе 1954 года специально для суворовского училища было восстановлено более подходящее комплексное здание, куда вначале перешли старшие классы, а в 1956 году и остальные классы училища.

Размещение училища в этом здании хотя и не отвечало в полной мере предъявляемым требованиям, но было более удобным и более соответствовало условиям суворовского училища. Однако в связи с недостаточной учебно-методической и материальной базой в городе Курске в апреле 1957 года в соответствии с решением Совета Министров СССР в училище была объявлена директива Главного штаба Сухопутных войск о предстоящей передислокации училища на Дальний Восток.

С переездом на Дальний Восток училище стало называться Дальневосточным суворовским военным училищем (ДСВУ).

Уссурийское суворовское военное училище живет и действует и с честью выполняет благородную роль по подготовке командных кадров для Вооруженных сил России.

Орловское – Свердловское (Екатеринбургское) СВУ

Орловское СВУ размещалось в старинном городе Ельце. Первые мальчишки-суворовцы жили в одноэтажных домах с печным отоплением, не было квалифицированных педагогов, учебников, пособий, но было завидное желание учиться военному делу. 19 декабря 1943 г. училищу было вручено Красное Знамя, с тех пор этот день считается праздничным. В сентябре 1947 г. училище было переведено в Свердловск (Екатеринбург) в здание офицерского пехотного училища. Здание имело просторные кабинеты с широкими светлыми окнами, а главное – живой пример для подражания: в одном крыле здания оставалось действующим пехотное училище, курсантами которого были первые выпускники – суворовцы.

В 1990 году приказом Главнокомандующего Сухопутными войсками Свердловское суворовское военное училище впервые признано лучшим среди суворовских училищ с вручением Почетной грамоты и переходящего приза Министерства обороны СССР – бюста А. В. Суворова. На протяжении всех последующих лет училище не уступает своего лидерства среди суворовских военных училищ и кадетских корпусов Минобороны России.

Суворовцам-екатеринбуржцам есть на кого равняться. 8 выпускников удостоены звания Героев Советского Союза и Российской Федерации. Немало офицеров, выпускников училища, имеют высокие правительственные награды за успехи в боевой и политической подготовке, за мужество, проявленное при выполнении заданий Родины.

Ставропольское СВУ (1943-1962)

21 января 1943 года город Ставрополь (в то время Ворошиловск) был освобожден от немецко-фашистских захватчиков, а уже в сентябре началось формирование суворовского училища.

За годы существования училища (без малого 20 лет) было сделано 15 выпусков. Из стен училища вышли 975 его воспитанников, из которых 206 человек (а это более 20 процентов) окончили его с медалями (87 с «золотыми» и 119 с «серебряными»).

Воронежское СВУ (1943-1961)

25 января 1943 года был освобожден г. Воронеж. Страшное зрелище представлял город — руины, завалы на всех улицах. Покидая город, враг взорвал множество зданий, были разрушены электростанция, водопровод, канализация...

Для размещения училища выбор остановили на казармах штрафного батальона царского времени, находившихся на Левобережье — двухэтажные здания из красного кирпича, расположенные в форме квадрата.

Боевое Красное Знамя училищу было вручено 19 декабря 1943 года. Этот день является днем рождения училища.

Воронежское СВУ просуществовало двадцать лет, с 1943 по 1963 год, и произвело 15 выпусксов. Училище успешно окончили 1124 воспитанника (суворовца), в том числе с «золотой» медалью — 62 человека, с «серебряной» — 98.

13 июня 1963 года в училище пришла директива штаба МВО о расформировании Воронежского СВУ и 1 октября 1963 г. Воронежское СВУ было расформировано. Боевое Знамя училища сдано в Центральный Музей Советской Армии (г. Москва).

Сталинградское – Чкаловское – Оренбургское СВУ (1943-1946-1961)

Так как в разрушенном Сталинграде размещение училища оказалось невозможным, на основании приказа НКО №03584 от 08.09.43 г. СГ СВУ было размещено в Астрахани. Официальное открытие училища состоялось 19 декабря 1943 года. В этот день училищу было вручено Боевое Красное Знамя. Позже День основания училища приказом НКО №00211 от 03.11.49 г. стал отмечаться 15 декабря.

Училище дважды переименовывалось: в Чкаловское СВУ и в Оренбургское СВУ. В 1946 году училище было переведено в гор. Чкалов и размещено на территории бывшего Неплюевского кадетского корпуса.

Училище действовало с 1943 по 1961 год и произвело 14 выпусксов, из которых 1067 питомцев были направлены в военные училища.

Калининское (Тверское) СВУ

22 сентября 1943 года — в соответствии с Постановлением и на основании Директивы Генерального штаба на базе здания бывшей духовной семинарии начато формирование училища.

19 декабря 1943 года — торжественное открытие Калининского суворовского военного училища, вручение грамоты Президиума Верховного Совета СССР и Красного Знамени училищу.

Август 1948 года — произведен первый выпуск из училища.

В 1967, 1968, 1969, 1981, 1982, 1986 годах училище награждалось Переходящим призом Министерства обороны — Красным Знаменем и бюстом А. В. Суворова.

1990 год — в связи с возвращением городу Калинину его исторического названия Тверь училищу приказом МО от 2.10.90 г. переименовано в Тверское СВУ.

Здание Тверского СВУ

Краснодарское – Северо-Кавказское суворовское военное училище

г. Майкоп: 1943-1947 гг. г. Орджоникидзе: 1947-1969

Название училища никогда не было точно привязано к городу, в котором оно располагалось: Краснодарское с момента «рождения» находилось в г. Майкопе, а в г. Орджоникидзе оно называлось Северо-Кавказским или Кавказским.

В 1947 году училище было передислоцировано в город Дзауджику (Орджоникидзе, Владикавказ) — столицу Северо-Осетинской АССР и, разместившись на базе Северо-Осетинского Краснознаменного пехотного училища (до революции там находился Владикавказский кадетский корпус), стало именоваться Северо-Кавказским суворовским военным училищем (Ск СВУ). На следующий год эти два училища были объединены, и было образовано Кавказское Краснознаменное суворовское офицерское училище. В 1958 году курсантский батальон был расформирован, и училище получило новое наименование — Кавказское Краснознаменное суворовское военное училище, где учились только суворовцы. В 1965 году оно получило наименование «Орджоникидзевское» (Ор СВУ)

В июне 1968 года состоялся последний выпуск суворовцев, и училище перестало существовать. На базе суворовского и общевойскового училищ было создано Орджоникидзевское высшее общевойсковое командное Краснознаменное училище имени Маршала Советского Союза А. И. Еременко.

Здание Кавказского СВУ

За четверть века был произведен 21 выпуск суворовцев. Из стен училища вышли тысячи высококвалифицированных специалистов военного дела, глубоко преданных своему народу и Родине.

Воспитанники Новочеркасского СВУ на марше перед главным корпусом.

Новочеркасское СВУ (1943-1963)

Выбор города Новочеркасска для размещения суворовского военного училища был не случайным. В нем еще в дореволюционное время на-

ходился один из имевшихся в России кадетских корпусов. На Дону со второй половины XVI века соблюдались традиции Донского казачьего войска, которое было сформировано для обороны южных рубежей России и использовалось как вооруженная

сила во всех войнах. С 1806 по 1920 год Новочеркасск был административным центром Донского казачьего войска.

30 августа 1943 года во исполнение Постановления СНК СССР и ЦК ВКП(б) от 21 августа 1943 года пленум Ростовского обкома ВКП(б) постановил открыть в городе Новочеркасске суворовское военное училище на 500 человек, предоставив для этой цели помещение по улице Подтелкова в доме 53-56.

В 1953 году училище заняло первое место среди всех суворовских училищ по учебно-воспитательной работе.

Совет Министров СССР в постановлении №662 от 24 июня 1960 года отметил, что Суворовские училища сыграли свою воспитательную роль, и что уже не осталось сирот военного времени, наметил к расформированию несколько Суворовских училищ, в том числе и Новочеркасского. В связи с этим шестнадцатого набора в училище в 1960 году не было. Последний выпуск состоялся в 1962 году.

Всего Новочеркасское Суворовское военное училище окончили 934 человека.

Торжественное собрание выпускников

24 ноября состоялось торжественное собрание выпускников Киевского суворовского военного училища – Киевского военного лицея, посвященное 70-летию со дня образования Киевского суворовского военного училища. Именно в этот день была подписана Грамота Президиума Верховного Совета СССР о вручении Харьковскому суворовскому военному училищу Боевого Красного Знамени как символа воинской чести, доблести и славы.

На это торжественное собрание не рассыпались приглашения, на него прибывали по велению души и сердца – поклониться альма-матер, выразить слова благодарности своим офицерам и учителям. Более 800 выпускников прибыли в родное училище практически со всех уголков Украины, из стран ближнего и дальнего зарубежья. Наиболее представительными были делегации из России, Белоруссии, Молдовы, и даже объединение выпускников в Израиле направило в родное училище своего представителя. Как призывал А. Суворов – «всякое дело начинать с благословением Божиим» – празднования начались с молитвы. Божественную Литургию возглавил настоятель храма Спаса Нерукотворного в Кв СВУ-КВЛ священник Вячеслав Липатов, выпускник училища 1982 года, в сослужении протоиерея Виталия Ковалева, выпускника 1973 года, клирика г. Геленджик Краснодарского края, духовника Краснодарского «Кадетского братства».

Перед началом собрания в клубе училища были продемонстрированы архивные документальные фильмы, рассказывающие об истории создания училища. В этот день в зале не было ни генералов (хотя многие прибыли в форме), ни докторов и кандидатов наук, ни государственных служащих, а были выпускники разных лет – единая семья, которую, несмо-

тря на разницу лет, объединяла благодарность офицерам и учителям за «науку жизни» и лучшие годы жизни. Благодаря училищу они стали тем, кем стали, а в первую очередь – настоящими людьми, сохранившими верность традициям дружбы и товарищества и чувство благодарности тем, кто согревал их теплом и наставлял на «путь истинный».

В 11.00 в зрительный зал училища были торжественно внесены Знамена Киевского суворовского военного училища и Киевского военного лицея. В этот день не было общепринятых докладов, так как сами творцы истории – офицеры, учителя, суворовцы и лицеисты – находились в зале. К сожалению, не все смогли прийти на встречу. Память тех, кто больше не сможет разделить радость торжества, почтили минутой молчания. На собрание были приглашены дочь и внучка начальника училища с 1970 по 1985 год генерал-майора Кауркина Ивана Ивановича и внук начальника училища с 1958 по 1970 год генерал-майора Кибардина Бориса Михайловича, которые с большой теплотой были встречены собравшимися.

Почетный Президент ассоциации «Кадетское содружество» В. Яцына открыл собрание и поздравил собравшихся с 70-летием со дня образования училища. Председатель Совета ассоциации В. Чеповой и соучредители БО «Фонд возрождения кадетских корпусов в Украине» Р. Сазонов и Р. Солодкий наградили юбилейной медалью «70 лет суворовским военным училищам» первосуворовцев и ветеранов училища. Почетной грамотой ассоциации «Кадетское содружество» и БО «Фонд возрождения кадетских корпусов в Украине» были отмечены активисты кадетского движения. Орденом «Кадетская слава» посмертно награждены начальники училища генерал-майор Кауркин Иван Иванович и генерал-майор Кибардин Борис Михайлович, ордена переданы их семьям. На торжественном собрании была вручена награда Международной ассо-

циации «Кадетское братство» – орден «Кадетский крест» – первому золотому медалисту училища, выпускнику 1949 года Гуру Виктору Илларионовичу. По многочисленным просьбам выпускников посмертно награжден выпускник 1949 года Старостин Николай, зверски убитый на журналистском посту.

О сегодняшнем дне Киевского военного лицея – правопреемника Киевского суворовского военного училища – доложил исполняющий обязанности начальника лицея полковник Бондаренко Александр Викторович. Он вручил ветеранам и активистам кадетского движения юбилейный знак «70 лет Кв СВУ-КВЛ».

Собравшихся приветствовал духовник Краснодарского «Кадетского братства», выпускник 1973 года протоиерей Виталий Ковалев. Он сообщил, что по инициативе суворовцев края и при поддержке епископата Русской православной церкви начато движение о канонизации А. Суворова и причислении его к лику святых. От имени Московского землячества выпускников Киевского СВУ выступил выпускник 1960 года Криворучко Анатолий. Выпускник 1977 года Бараш Юрий зачитал приветствие от Белорусского союза суворовцев и кадет, а выпускник 1969 года Щербинский Юрий – от кадет Крыма. Выпускник 1957 года Ковтуненко Иван прочитал стихи Шевченко Петра, которые были исполнены под музыку, написанную Безруковым Владиславом. Приветствие от объединения суворовцев, проживающих в Израиле, передал Диков Сергей. От имени представителей младшего поколения выступил лицеист КВЛ Иллиенко Владислав, а хор лицеистов исполнил гимн лицея.

24 ноября – не только день образования училища, но и день рождения А. В. Суворова. По поручению собрания суворовцы В. Пашинский (генерал-лейтенант) и В. Дубровин (генерал-майор) возложили корзину с цветами к памятнику А. Суворову. Также участники собрания выражали благодарность скульптуру И. Зареч-

ному, который присутствовал на собрании, за великолепный памятник, который он создал перед зданием училища.

На 8-м традиционном соборе выпускников было принято решение: к 70-летию училища написать гимн выпускников Киевского суворовского военного училища. Как апофеоз праздника прозвучала ода-марш, написанная выпускником 1949 года Гур В. И. и исполненная в сопровождении оркестра Киевского военного лицея под управлением майора А. Бондаря. Гимн исполнял весь зал, а запевалами были Гур В. И. и солисты оркестра. Много было желающих выступить на собрании в этот знаменательный день, но не всем смогли предоставить слово. Через станицы «Кадетского журнала» передают свои наилучшие пожелания Олешко Олег, выпускник 1955 года, председатель Союза выпускников училища, проживающих в Москве, Жих Юрий, который прибыл на торжества из г. Чугуев (место первой дислокации училища) и многие другие. После торжественного собрания выпускники смогли посетить подразделения, где прошли их юные годы, ознакомится с учебно-материальной базой лицея.

В 15.00 выпускники собрались возле памятника «Кадетам, суворовцам и военным лицеистам, погибшим на поле брани, умершим от ран и болезней, отдавшим душу свою за Веру и Отечество». Памятник установлен у Преображенского храма в парке им. Островского Соломенского района г. Киев, у могил кадет Владимирского Киевского кадетского корпуса. Священники В. Липатов и В. Ковалев отслужили заупокойную литию.

Торжественное собрание лицеистов

22 ноября состоялось торжественное собрание лицеистов по случаю 70-летия со дня образования Киевского военного лицея, который является правопреемником Киевского Суворовского военного училища. Поздравить юбиляров пришли представители руководящего состава Министерства обороны и Генерального штаба Вооруженных Сил Украины, ветераны и выпускники разных лет.

С докладом о 70-летии лицея и его сегодняшнем дне выступил временно исполняющий обязанности начальника Киевского военного лицея имени Ивана Богуна полковник Александр Бондаренко.

«Мы уверенно можем сказать, что одним из наших приоритетов является формирование мировоззрения будущих защитников Родины и продолжение кадетских традиций. Сегодня большое внимание уделяется государственной и патриотической направленности учебно-воспитательного процесса, формированию будущей военной элиты государства», – отметил он.

Поздравил лицеистов с юбилеем Председатель Синодального отдела по взаимодействию с Вооруженными силами и другими воинскими формированиями Украины архиепископ Белоцерковский и Богуславский Августин (Маркевич) и совместно с Настоятелем храма Спаса Нерукотворного в Кв СВУ-КВЛ священником Вячеславом Липатовым (выпускник Кв СВУ 1982 года) вручил 6 лицеистам нательные крестики и грамоты.

От имени Министра обороны личный состав лицея поздравил Директор Департамента социальной и гуманитарной политики Министерства обороны Юрий Баскаков и вручил грамоты от имени Министра обороны лучшим офицерам, преподавателям и лицеистам.

Также наилучшие пожелания высказали представители Киевской город-

ской государственной администрации, которые от имени Главы администрации вручили лучшим воспитателям, а также ветеранам грамоты.

От имени Директора департамента военного образования и науки МО Украины А. Судникова вручил грамоты офицерам, учителям и лицеистам.

От имени ассоциации «Кадетское содружество» В. Яцына выразил благодарность офицерам и учителям за их самоотверженный труд, вручил Грамоты Ассоциации и юбилейную медаль «70 лет суворовским училищам» генерал-майорам Сидорову В. П., Шкредченко А. Г., Кравчуку Л. В., полковнику Тхоржевскому И. В., а также Грамоты

лучшим офицерам лицея. От имени выпускников собравшихся приветствовал выпускник 1973 года, духовник Краснодарского кадетского братства протоиерей Виталий Ковалев.

Начальник управления евроатлантического сотрудничества ГШ Вооруженных сил Украины генерал-майор Голопатюк Л. С. (выпускник Кв СВУ) вручил лицю приветственный адрес начальника Генерального штаба.

Прибыли поздравить своих соратников воспитанники кадетских классов г. Белая Церковь, под руководством председателя офицерского клуба «Честь» В. Забарского.

Поздравления в адрес лицея поступили от всех лицеев с усиленной военно-физической подготовкой.

Завершились торжества праздничным концертом, подготовленным воспитанниками лицея.

Посвята в кадети

7 листопада 2013 року в Києво-Печерській Лаврі відбулася Посвята в кадети юних вихованців кадетських класів ліцею-інтернату №23 м. Києва, а в Центральному будинку офіцерів Збройних Сил України урочисті заходи з нагоди відзначення 5-ої Посвяти в кадети вихованців ліцею

Посвята відбулась о 14.00 годині в Свято-Успенському Соборі Києво-Печерської Лаври в урочистій атмосфері, з дотриманням усіх канонів подібних заходів та з духовного благословення Митрополита Київського та всієї України Володимира. Благословив юніх кадет Архієпископ Білоцерківський і Богуславський Августин.

Перші погони вихованцям ліцею-інтернату №23 вручили наставники та старші товариши – ветерани Служби зовнішньої розвідки України, ліцейсти Київського військового ліцею ім. Івана Богуна, старші кадети ліцею. Далі пролунала урочиста клятва кадет на вірність своєму народові та Вітчизні. Девіз «Життя – Вітчизні, честь – ні кому!» та слова клятви: «Завжди високо нести почесне звання кадета, ніде і ніколи не зганьбити честь рідного ліцею» – були виголошенні не по-дитячому відповідельно.

Давній девіз: «Життя – Вітчизні, честь – ні кому!», який взяли юні кадети, повинен стати для них вказівником на все життя, а погони й форма – це не лише гарний вигляд, але й гарна поведінка та стиль життя. Кадети мають слугувати прикладом для оточуючих – про що йм повсякчас нагадують наставники.

Урочистості продовжилися у Центральному будинку офіцерів Збройних сил України. Окрасою свята став урочистий концерт «За пам'ять, за доблесть, за честь...», який зібраав кадет кількох поколінь, ветеранів Великої Вітчизняної війни, вихованців, батьків та педагогів ліцею.

У святкових заходах також взяли участь почесні гости: представники Міністерства освіти та науки України, Міністерства оборони України, керівники Департаменту освіти та науки, молоді та спорту виконавчого органу Київської міської ради, Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації, управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації, а також шефи ліцею – співробітники Служби зовнішньої розвідки України, ветерани Великої Вітчизняної війни, представники всеукраїнських громадських організацій.

В концертній програмі взяли участь Народний артист України В. Талашко, Заслужена артистка України Н. Рєус, Український академічний фольклорно-етнографічний ансамбль «Калина», духовий оркестр та хореографічна студія вихованців ліцею.

Захід став особливо важливим, оскільки на ньому відбулась зустріч

сучасного покоління кадет з відомими військовими та громадськими діячами, ветеранами Великої Вітчизняної війни, творчими людьми. Такі зустрічі стають визначними для виховання у юного покоління розуміння й поваги до людських, моральних і духовних скарбів, здобутих їхніми предками.

Довідка:

Ліцей-інтернат є спеціалізованим загальноосвітнім навчальним закладом з повним пансионом, де формування класів проводиться за принципом роздільного навчання та виховання обдарованих дітей соціально-незахищених категорій (дітей-сиріт, дітей з багатодітних та мало-забезпечених родин, дітей учасників бойових дій, дітей учасників ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, дітей матерів-одиначок).

Ліцей був заснований у 1960 році як заклад цілодобового перебування дітей. В 90-х роках школа-інтернат разом з Академією Педагогічних наук здійснювала навчання за експериментальними програмами. У 2008 році змінився ступень школи – на I - III ступень.

1 вересня 2009 року за ініціативи директора ліцею Головіхіно Н. М. та за підтримки Головного управління освіти і науки Київської міської державної адміністрації та управління освіти Шевченківської районної в місті Києві державної адміністрації було відкрито перший кадетський клас. Практичну допомогу при створенні першого кадетського класу надали Всеукраїнська асоціація «Кадетська співдружність», БО «Фонд відродження кадетських корпусів в Україні», співзасновниками якого є Сазонов Роман та Солодкий Роман. Це стало початковим етапом відтворення кадетського виховання у школах м. Києва.

На сьогодні ліцей-інтернат №23 – це заклад нового типу, що налічує 20 кадетських класів, в яких навчається понад 500 вихованців. Основними завданнями навчального закладу є національне, громадське, професійне виховання, розкриття творчого потенціалу учнівської молоді, формування свідомого громадянина з активною громадською позицією, почуттям патріотизму, високими моральними та духовними якостями.

КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ЛІЦЕЙ з посиленою військово-фізичною підготовкою

ДЖЕРЕЛА, ВИТОКИ

У 2000 році на освітнянській карті міста Кам'янця-Подільського Хмельницької області з'явився новий навчальний заклад – ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Сьогодні ліцей підпорядковується департаменту освіти та науки Хмельницької обласної державної адміністрації. Справами навчального закладу опікуються його голова Очеретянко В. І., начальник управління освіти й науки Хмельницької обласної державної адміністрації Гаврішко М. В. Ліцеїсти відчувають постійну увагу турботу Народного депутата України Мельниченка В. В.

Кам'янець-Подільський ЛПВФП здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Національної доктрини розвитку освіти, власного Статуту.

Законодавчим підґрунтам для реалізації завдань надання випускникам ліцею якісної освіти з профільною орієнтацією на військові професії для колективу ліцею стали такі нормативно-правові документи, як Концепція змісту освіти для європейського виміру України, Концепція переходу України до сталого розвитку, соціальні ініціативи Президента «Діти – майбутнє України», Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року». Забезпеченням якості осві-

ти підпорядковуються матеріальні, фінансові, кадрові ресурси колективу ліцею.

З перших життєтворчих днів діяльності загальноосвітній профільно-військовий навчальний заклад очолив полковник Рошук Олександр Степанович, людина з великим службовим та життевим досвідом, високотолерантна, інтелігентна, по-сучасному розвинута, з гострим відчуттям відповідальності за доручену справу. Пройшовши службу в Забайкальському військовому окрузі на посадах начальника інженерної служби батальйону та командира інженерно-саперної роти (1981-1985), виконуючи обов'язки командира роти та начальника штабу інженерно-саперного батальйону в Німеччині (1985-1990), перебуваючи на посадах начальника групи зберігання, командира військової частини, начальника штабу Центру підготовки інженерних військ (1990-2000), він зумів використати великий досвід керівника, уміння працювати з людьми на паритетних засадах при доборі як керівних кадрів, так і педагогічного колективу новоствореного ліцею.

У керівництві ліцеєм Олександр Степанович керується принципом: не поряд, не над, а разом.

КАДРОВІ ВІЙСЬКОВІ ВИХОВУЮТЬ, ОРІЄНТУЮТЬ, СТИМУЛЮЮТЬ...

Соціальна адаптація вихованців ліцею, розуміння ними своїх прав та свідомого виконання обов'язків в значній мірі залежить від правильно організованого виховного процесу.

Виховна робота в ліцеї – цілісна система організаційних, морально-психологічних, інформаційних, правових та культурно-просвітницьких

заходів, спрямованих на виховання громадянина-патріота своєї держави, поваги до національних цінностей українського народу, розвиток творчої особистості ліцеїста з високими морально-психологічними та фізично-вольовими якостями, необхідними для військової служби на офіцерських посадах у Збройних Силах України.

Основою формування всебічно розвиненої особистості як найвищої цінності суспільства стала Національна програма «Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України».

Критеріями впливу педагогічного колективу на соціальну поведінку ліцеїстів є свідоме виконання ними основних нормативних документів: Статуту закладу, Статутів Збройних Сил України, правил внутрішнього розпорядку, у яких визначені права та обов'язки вихованців ліцею. У дії «Урочиста клятва ліцеїста», «Клятва випускника ліцею», «Кодекс честі ліцеїста».

На основі Статуту ліцею, Концепції розвитку навчального закладу та вимог керівних документів щодо організації виховної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах розроблена Концепція виховної системи ліцею, яка передбачає визначення ролі педагогічного та учнівського колективів в організації й проведенні виховної роботи; забезпечення єдності навчання та виховання; вироблення єдиних поглядів на проблему виховання патріота й громадянина; накреслення основних шляхів удосконалення системи виховання в ліцеї, зважаючи на поступовий перехід Збройних Сил України до комплектування за контрактом.

Життєдіяльність ліцеїстів у другій половині дня забезпечують офіцери-вихователі. Для своїх вихованців вони стають справжнім прикладом військової честі, мужності, сили й витримки. Ті, хто набув досвід служіння Вітчизні, власним прикладом запалюють юнаків на високий патріотизм, професійно орієнтують на службу в рядах Української Армії. Серед них: офіцери, які брали участь у миротворчих операці-

ях: підполковник Ползюков Є. М., підполковник Прибатень І. В., старший прaporщик Барановський В. І.; прошов горнило афганської війни полковник Твердохліб С. О.; учасником ліквідації Чорнобильської катастрофи був полковник Спірідонов В. С.; брав участь у розмінуванні підполковник Пшеничний О. М.

Ветерани Збройних сил України, Ветерани Великої Вітчизняної війни – живі свідки чіткої стратегії та тактики ведення бою, мужності й стійкості, волі до перемоги й великого патріотизму – почесні члени колективу ліцею. Зустрічі, конференції, круглі столи, уроки мужності – це той неповний перелік заходів, під час яких молоде покоління переїмає від своїх героїчних діdів і прадіdів почуття патріотизму, любові до рідної землі, шані народу, його історії, культурних та історичних цінностей. У ході спілкування з ветеранами у ліцеїстів формується прагнення до оволодіння спеціальними знаннями, формування військового вишколу, високого рівня фізичної підготовки та витривалості. Підвищується престиж військової служби, професійної орієнтації молоді, формується і розвивається мотивація, спрямована на підготовку до захисту Української держави та служби у Збройних Силах України та інших військових формуваннях.

Завжди й в усьому поруч з ліцеїстами – 93-річний ветеран Великої Вітчизняної війни, полковник у відставці, член ради ветеранів міста Кам'янця-Подільського Олександр Григорович Шех. Своїми високопатріотичними ідеями від запалює у молодого покоління майбутніх офіцерів громадянські почуття і свідомість, повагу до Конституції й Законів України, соціальної активності та відповідальності за доручені державні та громадські справи.

ЛІЦЕЙ - ВІЙСЬКОВА КРАЇНА

Є багато закладів освіти,
Хай вони давно відомі, гей! –
А ми вибрали собі елітний,
В Кам'янці-Подільському ліцеї.
З «Маршу ліцеїстів»

За роки існування Кам'янеч-Подільський ЛПВФП здійснив 12 випусків. 1695 ліцеїстів отримали документи про загальну середню освіту, 816 наділи курсантські погони, вступивши до вищих військових навчальних закладів.

Життя у ліцеї провадиться за власним статутом, своїми традиціями й клейнодами. З трепетом у серці учні ліцею схиляються перед прапором і величаво промовляють слова клятви під час урочистої посвяти в ліцеїсти. Вони проймаються гордістю, коли звучить гімн України, покладають квіти і кланяються вірності Вітчизні біля священних місць: меморіалів загиблим у горнилі афганської війни, працівникам органів внутрішніх справ, які загинули на Хмельниччині за роки незалежності України, пам'ятного знака миротворцям Збройних Сил України.

Ліцеїсти – повноправні члени колективу ліцею. Вони беруть активну участь у розв'язанні навчальних та виховних завдань, в організації дозвілля й відпочинку. У цьому процесі формується компетентний випускник як усебічно розвинена особистість, здатна реалізувати свої права та свободи, визначені Конституцією України; зі свідомою позицією, з громадянською активністю, соціальною відповідальністю, демократичною і гуманітарною спрямованістю і, найголовніше, з самовизначеністю в професії.

Кам'янеч-Подільський ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою від часу свого створення був і залишається профільним навчальним закладом. Навчально-виховна діяльність спрямовується на орієнтацію ліцеїстів щодо вибору військової професії. Тут усе налаштоване на появу й розвиток у ліцеїстів прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості, прагнення підвищення престижу військової служби.

У ліцеї стали традиційними тематичні лекції, бесіди, розповіді кадрових військових; екскурсії до музеїв військових частин, вищих навчальних закладів, походи по місцях бойової слави, тощо.

У ліцеї діє Суд честі ліцеїстів, пріоритетними завданнями якого є своєчасна допомога учням у вирішенні життєвих питань та корекція їх поведінки на основі принципів дружби, довіри та взаємоповаги, що закріплені Кодексом честі ліцеїста.

Діловий ритм життя, чистота і порядок протягом усього навчального дня, належний рівень дисципліни забезпечуються завдяки дієвій системі інституту молодшого командира. Наказом начальника ліцею на посаді командирів віддіlenь, заступників командирів взводів і старшин роти призначаються

кращі за організаторськими здібностями, поведінкою та навчанням ліцеїсті. Вручення ліцеїстам погонів, що здійснюється начальником ліцею полковником Рощуком О. С. у святково-урочистій обстановці, – важливий крок до професійної кар'єри офіцера.

Справжнім святом у ліцеї став ритуал урочистої посвяти першокурсників у ліцеїсти та складання «Клятви ліцеїста». 2013 року урочисте посвячення першокурсників у ліцеїсти відбулося за участі директора Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Хмельницької ОДА Віктора Очеретянка, начальника обласного управління МВС України в Хмельницькій області Сергія Шутяка, помічника народного депутата України Володимира Мельниченка Тетяни Мельниченко, заступника міського голови Василя Сукача, який у своєму виступі зауважив: «Військовий ліцеї з посиленою фізичною підготовкою завжди був одним і кращих навчальних закладів міста, який відрізняється не лише високими знаннями ліцеїстів, а й тим, що саме тут формують патріотично налаштовану молодь». Настановою прозвучало його звернення до ліцеїстів: «Дорогі юнаки, ви обрали нелегкий, але почесний шлях своєї життєвої дороги, тому що професія військового завжди викликала шану й повагу серед людей. Навчайтесь, служіть Вітчизні, як того вимагає веління ваших сердець». Директор Департаменту освіти і науки, молоді та спорту Хмельницької ОДА Віктор Очеретянко зауважив, що «одним із головних завдань Президента України Віктора Януковича є виховання патріотично налаштованої, здоровової, успішної молоді, яка будуватиме майбутнє нашої держави».

З УРОЧИСТОЇ КЛЯТВИ ЛІЦЕЇСТА

Ми, діти Подільської землі,
нащадки славних героїв України,
вступаючи до Кам'янеч-Подільського ліцею, приносимо

урочисту клятву.

Бути гідними слави
подільського краю,
Клянемось!

Бути вірними святій пам'яті

загиблих за волю

рідної землі,

Клянемось!

Всебічно і старанно готувати

себе до служби в

Збройних Силах України,

Клянемось!

Взірцем моралі випускника ліцею став «Кодекс честі ліцеїста». У його правилах – кліч бути вірним Україні, пишатися її минулим, поважати українські традиції; любити, оберігати, возвеличувати свій ліцей, примножуючи його славні традиції. Кодексом визначений портрет ліцеїста, поступатами якого стали військовий вишкіл, гарант, чесність, інтелігентність, компетентність в обраній справі. Допомога товаришеві, щедрість, підтримка обдарованості, чесність, вимогливість до себе й до інших, повага до віри, миролюбство – такими за «Кодексом честі» мають бути взаємовідносини між ліцеїстами.

Відповідно до положення щорічно проводиться конкурс «Взвод року». Його мета – створення умов для гармонійного і всебічного розвитку вихованців ліцею, формуванню у них активної життєвої позиції, згуртованості та комунікативних здібностей. Завдання конкурсу передбачають стимулювання творчого самовдосконалення ліцеїстів та формування здорового морально-психологічного клімату у підрозділах ліцею; відстеження досягнень у навчанні, спорті, творчих та мистецьких конкурсах; підтримку належної дисципліни та внутрішнього порядку; розвиток комунікативних здібностей і лідерських якостей у вихованців ліцею, формування в них почуття згуртованості й колективізму.

Конкурс складається із номінацій: «Кращий взвод року», «Кращий спортивний взвод року», «Кращий взвод року у навчанні» та ін. Основним показниками діяльності для участі у конкурсі стає рейтинг навчальних досягнень кожного взводу ліцею, спортивні досягнення взводу (першість ліцею), творчі, мистецькі, художньо-естетичні конкурси, фестивалі та турніри.

Сьогодення потребує лідерів нової формaciї, людини майбутнього, яка відповідає вимогам ХХІ століття. Їх формуванню сприяє участь ліцеїстів в усіх справах ліцею за розробленою моделлю учнівського самоврядування, в основу якого покладене формування молодого покоління принциповості, самостійності, ініціативи, відповідальності за доручену справу, за колектив, за все, що відбувається навколо.

Бойова готовність армії значною мірою обумовлюється рівнем практичної підготовленості юнаків до обрання військової професії, до захисту Батьківщини. Формування емоційно-волевої готовності до військової служби

в процесі засвоєння вогневої, стройової, прикладної фізичної та інших видів підготовки полягає в продуманому безпечному ускладненні й урізноманітненні навчальних ситуацій та завдань. Здійснюється це під час занять в літньому польовому таборі, що є завершальним етапом навчального року. Передбачаються комплексні практичні заняття, мета яких полягає в закріпленні й удосконаленні вмінь і навичок ліцеїстів, розвитку кмітливості та ініціативи, підвищенні моральної й психологічної стійкості в умовах посилених фізичних навантажень.

Виховання морально-психологічної стійкості в процесі навчання та під час табірного збору – запорука життєвого успіху всебічно розвиненого, компетентно спроможного, професійно визначеного випускника Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Основною формою фізичного виховання у військовому ліцеї є уроки фізичної культури, зайнятість ліцеїстів у спортивних секціях, їх участь в спартакіада та змаганнях різних рівнів. Прикладом фізично-спортивного розвитку для ліцеїстів стають учителі фізичної культури у складі яких 5 (71%) кандидатів у майстри спорту. У центрі їх уваги – впровадження в навчально-виховний процес здоров'язберігаючих технологій та основ здорового способу життя, формування в ліцеїстів здоров'язберігаючої компетентності. У такому контексті діють спортивні секції футболу, боксу, баскетболу, рукопашного бою, військового багатоборства, силового жонглювання та ін.

Учні ліцею результативно виступають на спортивних змаганнях, що проводяться на місцевому, обласному та Всеукраїнському рівнях. 2012 року вони посіли I місце на чемпіонаті України з рукопашного бою та бойового триборства, на чемпіонаті світу з цього виду спорту – II місце. I і III місця вибороли спортсмени ліцею на Всеукраїнській олімпіаді з фізичної культури 2013 року.

Двічі на рік (у вересні та квітні) проводяться осіння та весняна Спартакіада.

У Кам'янець-Подільському ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою успішно діє розгалужена сітка програм і проектів, у рамках яких здійснюються дослідницькі, пошукові та благодійні акції.

В основі модульно-цільової програми «Зустріч з майбутнім» лежить

комплексний підхід до організації навчально-виховного процесу як дієвого регулювання морально-психологічного клімату й характеру взаємодії у системі «вихователь-ліцеїст».

ПОРТРЕТ ВІЙСЬКОВОГО УКРАЇНЦЯ ЗА ПРОГРАМОЮ «ЗУСТРІЧ З МАЙБУТНІМ»

Зразковий захисник Вітчизни
Українець за станом душі
Самодостатня особистість
Творчо-креативна людина
Розумно принциповий командир
Інтелігентний військовий
Честь – понад усе!

Кінцевий результат реалізації програми «Ліцей – школа професійної орієнтації» обумовлює модель випускника ліцею, основними складовими якої є патріотизм, духовність, моральність, освіченість та здатність до творчості. Профорієнтаційну спрямованість має проект «Крок до зірок».

З метою реалізації основних завдань керівних документів упроваджений у дію проект «Ліцей – центр соціально-психологічної допомоги», який включає комплекс виховних, правових, економічних, медичних та психолого-педагогічних заходів. Саме цей проект розглядається як прямий шлях до виконання соціальних ініціатив Президента «Діти – майбутнє України».

Адміністрація ліцею передбовує навчально-виховний процес таким чином, щоб кожен учитель, вихователь і ліцеїст мали можливість виявляти максимальну активність і самостійність у діях. Їхні стосунки будуються за принципом, сформульованим А. С. Макаренком: якомога більше поваги до людини і якомога більше вимоги до неї.

2009 року за рішенням науково-методичної ради та за підтримки Парламенту ліцею започаткований проект «Обдарованість року», мета якого – виявлення й підтримка обдарованих і талановитих ліцеїстів, що протягом навчального року проявили себе у різних напрямках діяльності.

Церемонію нагородження найталановитішої молоді 2013 року засвідчили начальник управління освіти і науки Хмельницької облдержадміністрації Марія Гаврішко, голова Кам'янець-Подільської міської ради Михайло Сімашкевич, начальник управління

освіти і науки Кам'янець-Подільської міської ради Світлана Старченко. Почесні гості оголошували переможців у номінаціях «Дослідник року» – Вадим Гуменюк, Олександр Скобєєв, Віталій Гриньов; «Інтелект року» Павло Вінницький; «Лідер року» – Родіон Романенко; «Громадський діяч року» – Віталій Бачинський; «Спортсмен року» – Дмитро Кривенко, Андрій Зозуля; «Волонтер року» – клуби «Миротворець» і «Прометей». «Ліцестом року» став учень 11-А класу Микола Хижняк. 11-А клас визнаний найдисциплінованішим і найзразковішим у номінації «Взвод року».

Випускники ліцею – справжні патріоти свого навчального закладу. Навіть ті, які мають уже на плечах лейтенантські погони приїжджають сюди, щоб поспілкуватися зі своїми наставниками, висловити їм слова подяки за орієнтацію в професії, за людяну науку, порадитись у здійсненні майбутніх планів, або ж надсилають вітальні листівки до свят.

ПЕТРО СИТНИК,

випускник ліцею 2003 року:

«Завжди прагнув стати військовим. Але самовизначитися у цій професії та самореалізуватися в майбутньому дорослому житті допоміг мені ліцей.

Тут отримав ґрунтовні знання. Приклад наставників допомагає жити й творити. У кожній відповідальній справі звірюю себе з їхньою безцінною науковою».

У листах подяки до професійних свят, на зустрічах випускники щоразу відзначають, що в стінах ліцею формується по-справжньому сучасний науковий світогляд представника нової генерації українського війська. Саме тут вони вчилися критично мислити, аналізувати, пояснювати та об'єктивно оцінювати суспільні відносини, явища та процеси. За прикладом наставників-офіцерів, зрозуміли значення вміло застосовувати отримані знання в процесі мотивації своїх вчинків, дій, свідомо керуватися принципами гуманізму, патріотизму, толерантності у ставленні до інших людей. Тепер на основі цих цінностей свідомо будують свою відносини з людьми, з якими доводиться спілкуватися і працювати.

ПІДЛІТКОВЕ СПІВТОВАРИСТВО – ЗАПОРУКА ДІЯЛЬНОСТІ КЛУБІВ ЗА ІНТЕРЕСАМИ

Одним із головних напрямків організації виховного процесу в ліцеї є розгалужена система клубів за інтересами, які сприяють створенню сприятливих умов для самореалізації ліцеїстів, розвитку їх природних нахилів, творчого мислення, інтелектуальних здібностей. Підтверджено практикою, що клубна робота забезпечує позитивну динаміку залучення ліцеїстів у позаурочний час, зміцнення дисципліни й відповідальності за свій напрямок роботи зі сторони учня, учителя, офіцера-вихователя, задоволення інтересів і потреб кожного члена колективу в різних сферах діяльності, формування навичок здорового способу життя та профілактику шкідливих звичок, розвиток та вдосконалення здібностей, обдарувань і талантів кожного вихованця ліцею.

Першопрохідцем серед клубів став пошуковий загін «Прометей» (2002), який переріс в історичний клуб з питань вивчення героїчних сторінок Великої Вітчизняної війни. Сьогодні він активно співпрацює з ветеранськими організаціями міста та району. Керує роботою клубу педагог-організатор Валентина Войчишина.

У 2003 році за ініціативи участника двох миротворчих місій у Лівані старшого прaporщика Володимира Барановського розпочав свою діяльність «Клуб юних миротворців», який через три роки отримав статус міськрайонної дитячо-юнацької організації з філіями у містах Житомирі, Хмельницькому й Тернополі. Робота клубу спрямована на вивчення миротворчої діяльності Збройних Сил України, співпрацю з воїнами-миротворцями

та участь у благодійних заходах і акціях. Зусиллями членів клубу на території ліцею відкрито пам'ятний знак з нагоди першої миротворчої операції під егідою ООН. Щорічно проводиться Всеукраїнська військово-спортивна гра «СНЕКPOINT», де молодь зміцнює себе фізично і духовно.

2004 року створений клуб «Юні солдати правопорядку», в основу роботи якого покладена співпраця з правоохоронними органами, вивчення специфіки діяльності і служби у підрозділах МВС. За підтримки міського відділу та обласного управління міліції наші ліцеїсти збудували пам'ятний меморіал загиблим працівникам ОВС Хмельницької області. Адміністрація ліцею доручила керівництво клубом майору міліції у відставці, вихователю Сергію Колендзяну.

У 2006 році вийшов перший номер газети «Ліцеїст», яка через рік переросла у прес-клуб «Лідер» та утвердила як історичний літопис навчального закладу. Одним із головних завдань клубу є підготовка й стажування майбутніх військових журналістів. Станом на 01.10.2013 р. у 54 випусках відображені різноаспектні напрямки життя учнівсько-педагогічного колективу ліцею.

У світлі Концепції змісту освіти для європейського виміру України за ініціативи вчителя англійської мови Наталя Лукащук створений євроклуб «Галактика». Його діяльність спрямована на популяризацію європейського способу життя та налагодження співпраці із зарубіжними ровесниками.

Ураховуючи специфіку ліцею, плідну співпрацю з міським осередком Всеукраїнської організації «Афганці» Чорнобиля» у 2011 році створений клуб з одноіменною назвою «Афганці» Чорнобиля». Керівники клубу вихователь Олександр Пшеничний та вчитель української мови Світлана Іванішена через активне вивчення подій «афганської війни» та чорнобильської трагедії організовують роботу, спрямовану на формування у ліцеїстів поваги до геройчної професії захисника Вітчизни.

Березень 2012 року ознаменувався відкриттям історико-патріотичного клубу «ВІП» (Військова історія Поділля). Головна мета роботи клубу – вивчення військово-історичної спадщини Поділля, формування в ліцеїстів любові до Батьківщини та рідного краю. Засновниками клубу виступили вчитель історії Леся Гринюк та вихователь Ігор Семенюк.

«Телевізійна служба новин» створена у 2008 році. За період діяльності служби новин здійснено більше 20 аматорських відеовипусків, які стали своєрідним літописом найважливіших подій життєдіяльності ліцею.

У ліцеї активно діють гуртки художньо-естетичного напрямку – театральна студія, хореографічний гурт, вокальний та вокально-інструментальний ансамблі тощо.

Гордістю проймається, коли звучить Гімн України, військові марші, козацькі й стрілецькі пісні у виконанні власного духового оркестру. У його складі – учні 9-11-х класів. Під супровід оркестру крокують ліцеїсти на військових парадах, проходять усі урочисті події в ліцей, нагородження переможців конкурсів і змагань; оркестрові п'еси звучать під час концертів.

ЇХНЕ ПОКЛИКАННЯ – УЧИТЕЛЬ

СТАНОМ НА 01.09.2013

Кваліфікаційні категорії, рівні:

- вища – 21 (50%)
- перша – 6 (14%)
- друга – 9 (22%)
- магістр – 17 (40%)
- спеціаліст – 6 (14%)

Педагогічні звання:

Учитель-методист – 9 (21%)

Старший учитель – 4 (10%).

Відмінник освіти України – 2 (5%)

Нагороджені:

Знак «Відмінник освіти України» – 2

Почесна Грамота МОНУ – 4 чол.

Грамота управління освіти облдержадміністрації – 10 чол.

Кандидат військових наук –
Панов В. Г.

Здобувач наукового ступеня
кандидата педагогічних наук
Інституту педагогіки АПН України –
Кирик І. О.

Педагоги ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою взяли на себе велику відповідальність – навчати й виховувати компетентну, усебічно розвинену, конкурентоспроможну, професійно визначену людину майбутнього, справжнього миролюбця-захисника Вітчизни.

Якісний потенціал педагогічного

колективу свідчить про спроможність педагогів вирішувати нагальні проблеми сучасної освіти, втілювати в життя реформаторські освітянські ідеї, вести навчально-виховний процес на інноваційних засадах, спрямовувати педагогічну діяльність на формування молодого патріота, відданого справі українця ХХІ століття.

Педагогічний колектив працює в режимі пошуку змін, новацій та інновацій, розвитку, реформування системи освіти як найважливішого завдання часу.

Педагоги ліцею стають переможцями фахових конкурсів різних рівнів. Учитель інформатики Афіцький С. І. став лауреатом восьмого Всеукраїнського конкурсу «Учитель-новатор», учасником Всеукраїнського конкурсу «Samsung – назустріч знанням». Учитель української мови і літератури Колендзян О. С. нагороджена Дипломом III ступеня МОНУ за участь у Всеукраїнській українознавчій грі «Соняшник-учитель – 2011». У Всеукраїнському конкурсу «Шкільна бібліотека» (номінація «Майстер бібліотечної справи»), бібліотекар Ползюкова М. М. в обласному етапі посіла II місце (2012).

Інноваційний досвід педагогів узагальнюється на обласному рівні: Рощук О. С. «Особливості викладання навчального предмета «Захист Вітчизни» в умовах ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою», Столляр Т. Г. «Розвиваємо критичне мислення засобами позакласної роботи з біології», Панов В. Г. «Використання елементів сучасних технологій як один із шляхів формування та розвитку гуманітарної зорієнтованості особистості на уроках історії українського війська», Колендзян О. С. «Викладання української літератури укрупненими дидактичними одиницями за лекційно-практичною системою».

95% педагогів ліцею використовують у навчально-виховному процесі комп’ютер, Інтернет та мультимедійні продукти, що відповідає положенням Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків».

Модель особистісно орієнтованого та компетентнісного навчання й виховання розглядається як система цілісність й реалізується в рамках проекту «Школа новаційно-інноваційної

культури», місія якого – однією ідеєю об’єднати педагогів, які працюють у режимі пошуку змін та новацій; спрямувати їх діяльність на формування всебічно розвиненої, компетентної, професійно визначеної особистості випускника ліцею, який заявить про себе на державному й міждержавному рівнях як високопрофесійний військовий України.

У рамках проекту діють динамічні інтерактивні групи, в основі яких – рівність у спілкуванні та партнерство у дії, що відповідає сучасному підходу до міжособистісних відносин.

Від початку вступу у ліцей і до випуску з учнями на діагностичній основі працюють практичний психолог і соціальний педагог, проектуючи й організовуючи середовище, яке б сприяло розвитку особистості, її здібностей, забезпечуючи умови повного розкриття потенціалу учня.

Адміністрація, педагогічний колектив Кам’янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою прагне перетворити рідний навчальний заклад на інтелектуальний центр для особистостей, які прагнуть здобути професію військового. На цьому шляху уже є досягнення:

Колектив ліцею – лауреат Всеукраїнського конкурсу «100 кращих шкіл України» у номінації «Школа професійної кар’єри».

● I місце в обласному конкурсі «Панорама творчості» у номінації «Гендерна політика».

● II місце на Міжнародному конкурсі з гуманітарного права «Богдан Хмельницький-1».

● Перемога у Всеукраїнському конкурсі «Портфоліо рідної школи».

● У 2010 ліцей отримав міжнародний статус «Школи миру».

**МИ ПРАГНЕМО НОВИХ
ПЕРЕМОГ І ЗДОБУДЕМО ЇХ!**

Встреча с главой кадетского братства Вильнюса

27 ноября 2013 года член правления Всеукраинской ассоциации выпускников суворовских училищ «Кадетское содружество», соучредитель БО «Фонд возрождения кадетских корпусов в Украине» Роман Солодкий встретился в Вильнюсе с председателем Вильнюсского кадетского братства Игорем Мартынюком.

В ходе дружеской беседы стороны обменивались мнениями о состоянии кадетского движения в Украине и Литве. Роман Солодкий привез в подарок литовским коллегам кадетскую литературу и вручил общественную юбилейную медаль «70 лет суворовским военным училищам».

По итогам встречи украинские и литовские кадетские организации согласовали планы дальнейшего сотрудничества.

Создается 3 военных лицея

С целью сохранения фондов и материальной базы воинских частей, сокращающихся в результате реформирования, создания условий для повышения мотивации представителей молодежи к военной службе в Вооруженных Силах Украины, Министром обороны Украины принято решение создать лицеи с усиленной военно-физической подготовкой в городах Николаеве, Полтаве и Кировограде. Эту работу уже начали соответствующие структурные подразделения Министерства обороны и Генерального штаба, командования видов Вооруженных Сил, – сообщил заместитель Министра обороны Украины, руководитель аппарата Владимир Можаровский.

Планируется, что с 1 сентября 2014 года в указанных лицеях начнут обучение более 1600 юношей.

Візит до Академії сухопутних військ

У рамках проведення Дня відкритих дверей 2 грудня Академію сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного відвідали вихованці Кам'янець-Подільського ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою.

Гості взяли участь в урочистому ритуалі підняття Державного прапору України, а також у ранковому шикуванні особового складу вишу.

Під час зустрічі із представниками керівництва та перегляду презентаційного фільму юнаки дізналися про навчальний заклад, а також про особливості вступу та навчання в Академії сухопутних військ. Більш детально ознайомитися із навчально-матеріальною базою та соціально-побутовою інфраструктурою вихованці ліцею мали змогу оглянувшись навчально-тренувальні комплекси стрільби та водіння, казарми, бібліотеку, спортивні об'єкти, кафедру музичного мистецтва, музей історії Академії та музей військової техніки тощо.

Залишаючи стіни Академії сухопутних військ юнаки не приховували свого позитивного враження від побаченого. Багато хто з них висловив бажання в майбутньому стати курсантом цього навчального закладу.

Посещение Академии Сухопутных войск

В рамках Дня открытых дверей 25 октября в Академии сухопутных войск имени гетмана Петра Сагайдачного потенциальные курсанты военного вуза – лицеисты Киевского военного лицея имени Ивана Богуна – ознакомились с условиями подготовки будущих офицеров.

Секретарь приемной комиссии учебного заведения майор Василий Левко рассказал об условиях поступления в Академию сухопутных войск и ответил на вопросы юношей. Затем киевские лицеисты осмотрели объекты учебно-материальной базы и социально-бытовой инфраструктуры военного вуза, в частности, ведущие кафедры, стрелковый учебно-тренировочный комплекс, столовую, музей.

Покидая стены Академии сухопутных войск имени гетмана Петра Сагайдачного, многие лицеисты не скрывали своего восторга от пребывания в этом заведении и желания в недалеком будущем пополнить его ряды и одеть курсантскую форму.

В конце визита для воспитанников Киевского военного лицея провели экскурсию по архитектурным и историческим достопримечательностям Львова.

Візит кадет з Росії

11 жовтня 2013 року Запорізький обласний ліцей-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Захисник» приймав гостей з Росії, учнів та учениць кадетського класу Засосенської середньої загальноосвітньої школи імені Героя СРСР Миколи Яценка (Бєлгородська область). Візит кадет до Запоріжжя мав певну мету: вшанувати пам'ять свого земляка, Героя Радянського Союзу, учасника Другої світової війни, командира взводу 39-ї танкової бригади 23-го танкового корпусу Південно-Західного фронту Яценка Миколи Лаврентійовича, який загинув 14 жовтня 1943 року, звільняючи місто Запоріжжя від фашистів.

14 жовтня в Запоріжжі, на меморіалі «Скорботна мати», була за кладена земля, привезена з Поклінної гори делегацією з Томська. Ветерани з Росії привезли на могилу своїх земляків часточку рідної землі на знак єднання загиблих під час боїв за звільнення Запоріжжя зі своєю Батьківщиною. У зворушливих урочистостях брали участь і ліцеїсти ЗОЛ «Захисник». Ми, нащадки переможців, просто не маємо права забути та не шанувати тих, хто подарував нам майбутнє... До

останньої хвилини, до останнього подиху всі вони боролися, били ворога, просувались до перемоги. Вічна їм пам'ять... Вічна їм слава...

Кадети відвідали пам'ятник своєму землякові, поклали квіти, взяли участь у заходах, присвячених 70-річчю звільнення Запоріжжя від фашистсько-німецьких загарбників, побували на масштабній реконструкції жовтневих подій 1943 року, яка стала найбільшою за всі роки незалежності України та була занесена до книги рекордів України. Також гости з Росії відвідали візитівку та гордість нашого краю – острів Хортицю, побачили реконструкцію козацького бою до Дня українського козацтва, концерт з участию творчих колективів і виконавців, в містечку майстрів ознайомились з творчістю народних умільців нашого краю, побачили вироби з кераміки, розпис по дереву, українську вишивку, обереги, різьбу по дереву, відвідали Запорізьку школу №69, яка теж носить ім'я Миколи Яценка.

Своїми враженнями з нашими кореспондентами поділилися учні ці 10 кадетського класу Тумакова Даща та Шестакова Світлана: «Очень много хороших впечатлений у нас и от увиденного в г. Запорожье, и от лицея «Захисник», особенно восхитило мастерство вящего почетного караула, у нас такого, к большому сожалению, нет. Приятно и то, что запорожцы, школьники и лицеисты помнят и чтят память нашего земляка Николая Яценко, как и всех тех, кто воевал за Запорожье, за вашу страну, которая тогда была одна общая, и цель у всех была общая – победить во что бы то ни стало! Вы – большие молодцы. У дружбы не может быть границ, и мы очень рады нашей дружбе!» Учніці кадетського класу також наголосили, що кожні їхні перемоги зараз – це знак пам'яті про земляків-героїв. За результатами змагань кадет Засосенська середня загальноосвітня школа імені Героя СРСР Яценка увійшла до десятки найкращих кадетських класів Росії.

Настанок нові друзі обмінялися подарунками, пообіцяли, що це не останній візит до Запоріжжя, запросили наших ліцеїстів до себе, а поки домовились про спілкування через всесвітню мережу Інтернет.

**Матеріал підготували редактори
газети «Наша правда» ліцею «Захисник»,
вчителі Голубєва Н. І. та Удовенко В. С.**

Конкурс «Нащадки переможців»

16 жовтня 2013 року в Запоріжжі було підбито підсумки XV Всеукраїнського конкурсу серед молодих журналістів «Нащадки Переможців», присвяченого 70-річчю початку звільнення України від німецько-фашистських загарбників.

У десяти номінаціях найкращі конкурсанті отримали дипломи переможців, учасникам презентували книгу «Літопис» – збірник, до якого увійшли найкращі роботи, книга, яка стала історією сьогодення, яка пов'язує покоління в діалозі про пам'ятні події Великої Вітчизняної війни. До найкращих робіт увійшли й роботи вчителів Запорізького обласного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою «Захисник» Удовенко Вікторії Сергіївни та Голубевої Наталії Іванівни, які отримали Подяку від голови Запорізької облдержадміністрації та Запорізького міського голови за активну громадянську позицію і виховання підростаючого покоління. А вчитель іноземної мови Голубева Н. І. отримала Диплом переможця за 1 місце в

конкурсній номінації «Бути патріотом»!

«Кажуть, якщо хочеш побачити, якою буде країна через 20 років, подивись на сучасну молодь. Сьогодні я, переглядаючи та читаючи «Літопис», переконана, що майбутнє у нас є, і воно в руках цих молодих людей, які пам'ятають про минуле, пишуть про це, розуміють, що без минулого не побудувати майбутнє. У своїй роботі «Бути патріотом» я писала про наш ліцей, як ми, нащадки переможців, бережемо пам'ять, про викладачів і офіцерів, відданих своїй справі. Слава всім патріотам нашого краю, тим, хто захищав землю від фашистської навали, часто ціною власного життя, хто відбудовував і піднімав країну з післявоєнних руїн, хто і зараз гідно працює, віддаючи серце і душу своїй роботі, прославляючи наш Запорізький край!» – поділилася з нами своїми враженнями Голубєва Наталія.

Вже в 15-й раз виконується задача конкурсу: формування у молоді гордості за славних захисників Вітчизни, збереження історичної правди, збереження пам'яті про події тих страшних років, виховання поваги до людей, які брали участь в війні та вибороли мир. На цей раз у конкурсі брали участь 600 профе-

сійних і непрофесійних журналістів із 7 регіонів України: із Запорізької, Дніпропетровської, Черкаської, Херсонської, Київської, Полтавської областей та АР Крим. Учасниками була проведена величезна робота: вони писали статті, есе, вірші, робили тематичні фото про геройчу історію нашої Батьківщини для збереження спадщини майбутнім поколінням.

Екскурсія до міста-героя Севастополя

28 вересня ліцеїсти-другокурсники Кримського інтернату-ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою відвідали з екскурсією м. Севастополь. Основною метою екскурсії було розширити кругозір ліцеїстів та допомогти їм визначитись з вибором майбутньої професії. У рамках професійної орієнтації вони ознайомились

з учбовим процесом і учбово-матеріальною базою Академії ВМС імені П. С. Нахімова. Про історію навчального закладу від створення до сьогодення вони дізнались з експозицій музею академії. Також ліцеїсти відвідали планетарій, де отримали уявлення про те, як навчають навігації майбутніх моряків. Потім вони ознайомились з побутом ліцеїстів-побратимів, що навчаються у Військово-Морському ліцеї.

Після академії ліцеїсти відвідали бойові кораблі ВМС ЗС України, де їм розповіли про їх бойові можливості, ознайомились з бойовим навчанням і побутом військових моряків корвету «Хмельницький».

Про бойові традиції військових моряків, подвиг геройчних захисників Севастополя

під час Великої Вітчизняної війни та про 250-денну оборону міста ліцеїсти дізнались, відвідавши історично-меморіальний комплекс «35 берегова батарея».

Екскурсія завершилась відвіданням Військово-морського музеїного комплексу «Балаклава» (музей підводних човнів) Національного військово-історичного музею України. Ліцеїсти начебто побували в СРСР часів Холодної війни, побачивши багато експонатів того періоду.

Екскурсія тривала цілий день, тому поверталися додому ліцеїсти втомлені, але задоволені. Всі відмічали гарну організацію поїздки завдяки злагодженим діям адміністрації ліцею, командування ВМС ЗС України, батьків та ліцеїстів.

70 лет Уссурийскому СВУ

1 декабря 2013 года выпускники Уссурийского (Курского, Дальневосточного) СВУ, проживающие в Украине, собрались в Киеве для того, чтобы дружно отметить 70-летний юбилей родного учебного заведения. Со всей Украины съехались представители разных выпусков, чтобы встретиться на КПП Киевского СВУ-КВЛ – в центре кадетского образования в Украине. С приветствием к выпускникам обратился исполнительный директор Всеукраинской Ассоциации «Кадетское содружество» Щербаков Виктор. Он поздравил присутствующих с юбилеем, вручил приветственный адрес и провёл небольшую экскурсию по территории Киевского СВУ-КВЛ и его музею. Участники встречи сфотографировались у памятника А. В. Суворову, с интересом осмотрели экспозицию музея училища. Встреча продолжилась в неформальной обстановке с воспоминаниями, улыбками и кадетскими песнями.

Николаевскому «Кадетскому союзу» – 7 лет

По сложившейся традиции 7 декабря николаевские кадеты собрались в го- довщину образования суворовских училищ. 70 лет своему второму родному дому пришли отметить выпускники Уссурийской (Зворыгин В., Жирадков Ю., Власов В., Бакланов В., Власюк В.), Киевской (Ива-

щенко А., Василенко С., Олейников А.), Казанской (Сакевич В.), Калининской (Гавердовский В.) «кадеток».

Для николаевцев это не просто встреча, а и отчет о работе за год. Как обычно, открыл заседание председатель николаевской кадетской организации выпускник Уссурийского СВУ Валерий Бакланов, благодаря которому организация получила официальный статус. Историю СВУ, тесно связанную с историей своей жизни, напомнил всем калининский первокадет Виктор Гавердовский – участник Парада Победы в Москве. Каждый день в суворовском училище навсегда остался в памяти Виктора Андреевича. За активную работу и в честь 70-летия СВУ он награждён орденом «Кадетский крест» 1 степени от международной Ассоциации «Кадетское братство».

Итоги работы года подвел исполнительный директор Николаевской кадетской организации Виктор Зворыгин, который и объявил результаты голосования в номинации «Кадет года». Кадетом

2013 года г. Николаева стал Андрей Олейников. Ему вручили не только именную кружку лучшего, но и юбилейную медаль и грамоту, а также доверили возглавлять Николаевскую организацию в ближайшие два года.

Конечно же, на встрече подняли бокалы за своих боевых подруг, не забыли и тех кадет, кого уже нет рядом, и тех, кто по долгу службы не смог прийти на вечер. В общем, всё как полагается в лучших офицерских традициях.

Творческий талант супругов Зворыгиных, выпустивших газеты о каждом училище с фотографиями уже не совсем молодых по возрасту, но с огоньком в душе николаевских суворовцев, придал мероприятию торжественность и уют. С наступающим Новым годом, дорогие братья кадеты! – прозвучало напоследок, как тост и как пожелание всем выпускникам, кто с честью и гордостью дорожит званием СУВОРОВЦА, НАХИМОВЦА, ЛІЦЕЇСТА.

Сергей Василенко

Кріпнуть лави юних патріотів

Відповідно до спільного наказу Міністерства оборони, Міністерства внутрішніх справ та Міністерства освіти і науки «Про програму патріотичного виховання учнівської та студентської молоді в навчальних закладах України та план заходів «Естафета Перемоги» на 2013-2015 роки» в Центральному будинку офіцерів Збройних Сил України відбувся Всеукраїнський військово-патріотичний форум.

Захід зібрав вихованців військово-патріотичних організацій – клубів юних десантників та прикордонників, миротворців та козаків. У фойє Центрального Будинку офіцерів м. Києва юні патріоти обладнали стенді з інформацією про свої організації.

Керівників громадських організацій і клубів військово-патріотичного спрямування від імені Міністра оборони привітав Директор Департаменту соціальної та

гуманітарної політики Міністерства оборони Юрій Баскаров.

Учасники форума внесли конкретні пропозиції щодо підготовки до відзначення 70-річчя визволення України від фашистських загарбників і ювілею Перемоги у Великій Вітчизняній війні. Зокрема, вони запропонували створити координаційну раду з питань удосконалення військово-патріотичного виховання молоді, залучення школярів, студентів, військовослужбовців до запису спогадів учасників Великої Вітчизняної війни. Також було запропоновано створити у навчальних закладах військово-патріотичні гуртки, клуби «Спадкоємці Перемоги», удосконалити матеріальну базу для викладання предмету «Захисник Вітчизни».

На сьогоднішній день спектр організацій, які займаються військово-патріотичним вихованням, досить широкий – окрім військових навчальних закладів та ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою це гімназії та ліцеї, у складі яких створюються

кадетські класи, це позашкільні та позакласні військово-патріотичні центри, кадетські та козацькі гуртки, це громадські організації ветеранського, військово-патріотичного та козацького спрямування. В роботі Форуму взяла участь Всеукраїнська асоціація «Кадетська співдружність».

Завдання такого форуму, який проходив вперше, об'єднати потенціал цих організацій. Керівникам та вихователям таких рухів, безумовно, дуже цікаво брати участь не тільки у локальних змаганнях та зборах, а переймати досвід інших організацій, спілкуватися між собою. І, як результат такого співробітництва, – проводити спільні заходи загальнодержавного рівня. У планах організаторів – розширити коло військово-патріотичних організацій, які співпрацюють між собою, долучити до військово-патріотичних заходів організації, які займаються пошукою роботою і, звісно, підвищувати роль військово-патріотичного виховання у державі заради миру, щастя і безпеки її громадян.

За підсумками проведення форуму директор Департаменту соціальної та гуманітарної політики МО України запевнив, що військове відомство робитиме все можливе для посилення співпраці з громадськими організаціями з питань військово-патріотичного виховання молоді.

Исключительное значение кадетского воспитания.

Воспитание молодёжи для формирования народной элиты и для сохранения культуры, нравов и быта.

Игорь Андрушкевич, главный редактор
ежеквартального кадетского вестника «Кадетское письмо»,
ответственный редактор ежегодного журнала «Кадетская перекличка»

Ни какое общество не может обойтись без воспитания молодёжи (педагогики), если оно хочет быть культурным обществом, то есть обладать культурой, сохранять и развивать свою культуру. Конечно, от специфического характера каждой культуры будет зависеть и специфический характер её педагогики, как это наглядно видно на примере тех трёх культур, из которых развилась, в основном, наша современная цивилизация.

Древние Израиль, Греция и Рим обладали различными культурами, но все они придавали исключительное значение педагогике, каждая в своем духе и в своем направлении. В Израиле воспитание и образование имели ярко выраженный религиозный характер, в Риме – военный и юридический, в Афинах – гуманитарный и гимнастический.

Древняя Греция даже обозначала культуру и воспитание словами с одним общим корнем. Понятие и смысл воспитания выражались словом «педагогика», буквально – ведение детей («педагогус» – ведущий детей, от «педос», дети, и «агогос», ведущий). Культура, по-гречески «педия», в свою очередь выводилась из «педагогики», как её продукт. Согласно Платону, первым источником «педии» («культуры») является Бог, ибо «Бог является педагогом мира» («Но Theos paidagogeit ton kosmon», «Законы», X, 897 б). Во многих современных языках понятие «воспитания» выражается словами, происходящими от латинского глагола *educare*. Первоначально сложный глагол *educare* обозначал вывод на пастбище, на питание домашнего скота, *ex-ducere*. Понятие «питания» содержится и в русском слове «воспитание». А латинский глагол «ducere», водить, соответствует греческому глаголу «агогеин», содержащемуся в слове «педагогика».

Однако, роль воспитания этим не ограничивается. Среди существенных задач хорошего воспитания необходимо отметить две чрезвычайно важные общественно-государственные задачи:

1. Основой любого общества являются его нравы, древними греками обозначенные словом «этос», а древними римлянами выражением «морес». Греческий учёный и философ Аристотель назвал науку о нравах «этикой». Его труд «Этика» является вступлением к его труду «Политика». Любое общество живёт на основании господствующих в нём нравов. Органическая сумма всех народных нравов образует народный быт. Каждый народ обладает своим бытом. Русский мыслитель А. Хомяков доказал, что само понятие «свободы» происходит от сочетания понятий «свой быт». Таким образом, нравы являются социологическим проявлением коренных ценностей и верований самого общества. Отметить эти ценности и привить вытекающие из

них нравы подрастающей молодёжи и является важнейшей задачей воспитания. Правильное воспитание молодёжи должно подготовить для страны её нравственный позвоночник.

В современное время такая задача воспитания приобретает еще большее значение ввиду современных технологий агрессии, когда таковой подвергаются не только собственная территория, но также и прежде всего собственные верования, ценности, нравы и быт, с целью подмены этих собственных верований и ценностей вражескими, для последующего перепрограммирования самого общества, чтобы сделать его зависимым, для его эксплуатации. Политические технологии, связанные с территориальными проблемами, сегодня называются «геополитикой». Политические технологии, связанные с проблемами защиты системы ценностей, до сих пор не имеют общепринятого специального обозначения, тем более что эти проблемы сегодня имеют «закулисный» характер. Их можно назвать «аксиополитикой», по аналогии с «аксиологией», наукой о ценностях. Современное правильное воспитание также должно иметь своей задачей предотвращение успешного развития таких вражеских агрессий и знакомить молодёжь с геополитикой и аксиополитикой.

2. Наконец, задачей правильного воспитания является также и первоначальный отбор лучших элементов из народа, чтобы из них постепенно и систематически подготовить необходимые кадры для формирования национальной элиты, без которой не существует и не может существовать, правильно функционировать никакое государство.

ВОСПИТАНИЕ ДЛЯ ОБОРОНЫ СТРАНЫ ДОЛЖНО БЫТЬ СВОЕВРЕМЕННЫМ

Слово «кадет» – французского происхождения, которое по своему общему смыслу часто переводится как «младший». Это французское слово происходит от уменьшительного «капдеть» на гасконском наречии, в свою очередь произведённого от латинского уменьшительного «капителлум», что буквально значит «маленький капитан» или «маленький глава». (От латинского слова *caput*, голова). Таким образом, первоначальный смысл этого слова в данном случае можно толковать как «маленький или будущий капитан (возглавитель)». В некоторых современных языках словом кадет обозначают младшую категорию любой профессии или занятия. Например, в испанском языке так называют несовершеннолетних членов спортивных клубов и самую низшую должность в администрациях частных фирм, приблизительно в смысле нашего выражения «мальчик на побегушках». Во Франции оно первоначально давалось младшим детям дворян, которые должны были идти на военную службу, ибо были лишены

права наследования, каковое было закреплено лишь за старшим сыном. Таким образом, в этом случае «младший» не было определением возраста, а определением социальной категории «военных служилых», в отличие от старших сыновей, в рамках западноевропейского феодального строя. На Руси, как и в Древней Греции, все дети служилого класса должны были служить, ибо все они наследовали права и обязанности своего отца.

Однако за такой сложной этимологией кроется и другой, более глубокий, смысл. Дело в том, что в животном мире жизненные процессы, аналогичные тем, которые мы подразумеваем под выражением «воспитание», происходят в определённом возрасте и в определённых периодах. Более того, в некоторых более организованных животных сообществах все общественные функции определяются почти исключительно возрастом, как, например, у пчёл. Возможно, что такой естественный, природный порядок был подмечен уже в древности. Так, Платон уделяет много внимания периодам обучения и воспитания и учёту возраста детей, для организации их воспитания. При этом, он делит всё время воспитания на несколько периодов.

Платон сначала устанавливает два дошкольных трёхгодичных периода. В течение этих первых шести лет жизни ребёнка, его воспитание должно полностью осуществляться в рамках семьи, под руководством, главным образом, матери и няни.

Первый трёхлетний дошкольный период «немалый жизненный срок, чтобы начать жить хорошо или плохо» (Платон, Законы, 792 а), во время которого нужно достичь «кратости» ребёнка, чтобы он мог «принимать с радостью справедливые компромиссы».

Затем, во втором трёхлетнем дошкольном периоде «правильная жизнь ничуть не должна преследовать лишь удовольствия и не должна избегать огорчений... Душевная форма детей трёх, четырёх, пяти и даже шести лет нуждается в играх, хотя уже необходимо принимать меры, без их унижения, чтобы они не становились капризными. Не надо вызывать гнева в душах детей чрезмерными наказаниями, ни приучать их к непостоянству путём поблажек. В этом возрасте... нужно следить за порядком среди детей и не допускать их плохого поведения» (Там же).

Лишь после исполненных шести лет, надо отделять мальчиков от девочек. С этого возраста «преподаватели должны обучать мальчиков верховой езде, стрелять из лука, метать копья, кидать из пращи». Однако, девочки, если они этого захотят, тоже могут добровольно тренироваться в этих упражнениях. В течение этого начального четырёхлетнего школьного учебного периода, необходимо двойное воспитание: физическое и душевное. Первому способствует гимнастика, второму музыка, считает Платон.

Затем наступают два средних школьных трёхлетних учебных периода, значит всего шесть лет, соответствующих курсу кадетских корпусов, в течение которых детей нужно обучать языку, литературе, игре на лире, арифметике, геометрии и астрономии. «Математические и астрономические знания способствуют обучению детей построениям, походам и военным кампаниям, а также администрации домашнего хозяйства, и вообще делают их более полезными и смышлёнными» (Там же, 819 с).

Таким образом, все эти три обязательных учебных периода продолжаются всего десять лет, и должны закончиться к 16-летнему возрасту. Платон отмечает, что «недопустимо, чтобы отец или сам ребёнок увеличивали или сокращали это время учёбы, установленное законом» (Там же, 810 а). Затем, молодой человек должен отслужить воинскую повинность, и лишь после этого он имеет право получить гражданство.

Если молодой человек, став гражданином, захочет в будущем «стать настоящим защитником (стражем) законов», он должен дополнительно углубить свои знания, чтобы «действительно знать правду о законах и быть в состоянии изучать эту правду теоретически и уметь прилагать её на практике» (Законы, 966 а). Платон настаивает, что тот, кто не сумеет полностью овладеть всеми этими дисциплинами, «и,

после созерцания их философской взаимосвязи, не сумеет их прилагать, в соответствии с навыками и законами, и не будет в состоянии дать их определение, он никогда не сможет стать правителем всего государства, а должен быть лишь помощником правителей» (968 а).

Верховными правителями государства могут стать только лишь просвещённые кандидаты, получившие полное среднее воспитание, а затем высшее обучение. Другими словами, Платон вводит воспитательный ценз для политиков. Однако Платон подчёркивает, что невозможно предписывать законом точные знания, которыми они должны обладать: «Бесполезно предписывать, с помощью писаных законов, точное время, необходимое для передачи каждого знания».

Те граждане, которые к своим тридцати годам уже получили и ассилировали это высшее образование, могут быть кооптированы правителями в свои помощники. Лишь достигнув пятидесятилетнего возраста, эти помощники смогут сами стать правителями, но, для этого, они должны быть не только компетентными, но также и порядочными (хорошими) людьми, согласно указанию Платона в его седьмом письме из Сицилии. Почти тысячу лет после этого указания Платона, святой император Юстиниан Великий включил его, как одну из предпосылок, необходимых для достижения «благой симфонии» (благосозвучия), ведущей к народному благополучию, при отделении государства от Церкви.

ПЕРВОНАЧАЛЬНОЕ ЗАРОЖДЕНИЕ ИДЕИ ЦЕЛОСТНОГО ВОСПИТАНИЯ МОЛОДЁЖИ

Первоначальным источником педагогических концепций, на которых основываются кадетские корпуса во всем мире, были древние Афины, из которых эти концепции распространялись сначала на Древнюю Грецию, а затем также и на весь эллинистический мир. Даже можно было бы сказать, что источником системы кадетского образования была афинская демократия. Однако афинская демократия была лишь последним этапом в истории афинского полиса. Система же публичных гимназий в Афинах зародилась раньше, хотя она продолжала существовать и в последний, демократический период Афин.

В Афинах же зародилось и название «лицей» (в греческом произношении «ликий»), каковым обозначаются кадетские корпуса в Аргентине и в некоторых других латинских странах. В Афинах существовали три публичные гимназии, одна из которых неофициально называлась лицеем, ибо находилась напротив статуи Аполлона Ликийского (Ликия была одним из регионов древней Греции. Она находилась на юго-западном побережье Малой Азии, напротив острова Родос. В ней находился город Миры, называвшийся Миры Ликийские, где затем был епископом Святой Николай, Мир Ликийских Чудотворец.) При этом лицее ученик Платона Аристотель основал в 335 году до Р. Х. свою философскую школу.

Эти общественные гимназии (буквально: места для гимнастических упражнений) играли важную роль в греческой системе воспитания, ибо «с точки зрения общественного интереса, самой важной целью воспитания было обеспечить государству в этих юношах здоровых воинов, одновременно крепких и красивых, мужественных и проворных... Под тенью гимназий велись учёные рассуждения, а дружба, этическую ценность которой ни один народ не понял так хорошо, как эллинский, воспламеняла души и подстрекала их соперничать в добродетели и в науке». (Ernest Kurtius. Historia de Grecia. Буэнос-Айрес, 1962. Том 2, стр. 244. Перевод с испанского мой. И. А.).

При этом необходимо подчеркнуть, что в Афинах, колыбели первоначальной демократии, гражданские добродетели были неотделимы от добродетелей воинских, как это символически еще недавно было и в некоторых швейцарских кантонах, где право голосовать имели только вооруженные граждане, с кинжалом в руках, отслужившие воинскую повинность. Этот же выше цитированный немецкий историк подчёркивает, что целью воспитания в Афинской демократии было «сохранение унаследованных обычаяев... и мирной силы тради-

ций, опирающихся на религию и на многие остатки древних учреждений, для того, чтобы сохранять общество на своих старых фундаментах» (Там же).

Таким образом, развилось понятие цивилизации, противостоящей варварству, «совершенствующей и украшающей, в одинаковой пропорции, и тело, и душу». Эрнест Куртиус продолжает: «Равновесие между телесным бытием и духовным бытием, гармоничное совершенствование всех сил и всех инстинктов природы, для греков было делом воспитания. Поэтому крепость, ловкость, сноровка, сила, не-принужденность и свобода, великолудшие и жизнерадостность, присутствие духа... были не менее важными, чем духовная культура, острота понимания, умелость в искусствах муз» (Там же. Том 1, стр. 448).

Однако такое воспитание не ограничивалось некоторым числом семейств, и не было предоставлено само себе. Во всей Греции были организованы государством общественные гимназии, «с большими участками для упражнений, в тени от солнца, окруженные галереями и рядами деревьев, обыкновенно расположеными за городскими стенами, но под их юрисдикцией». (Между прочим, на окраине развалин Помпеи, вблизи от амфитеатра, сегодня еще можно ясно видеть контуры построек и прочих структур такой общественной гимназии).

«Всякий, кто хотел пользоваться уважением и влиянием между своими согражданами, должен был провести значительную часть своей жизни в гимназиях. Только там можно было приобрести выправку, которой отличается хорошо воспитанный человек... это было единственное отличие человека, призванного участвовать в общественных делах... Это усилие восторженных юношей, чтобы достичь собственной личной ценности, сдерживалось тормозом строгой дисциплины, так как закон следил за упражнениями, требуя строгого регламента, послушания старшим и отказа от эгоистических капризов... нигде не признавалась голая сила, и никому не позволялось участвовать в праздничных играх без предварительного подчинения регулярному воспитанию» (Там же. Том 1, стр. 449).

Возможно, что на эту систему афинского образования оказали некоторое влияние сохранившиеся на острове Крите остатки Минойской цивилизации. Некоторые историки предполагают, что более чем за тысячу лет до Аристотеля Минойская цивилизация на Крите стала «культурной моделью для соседних регионов», в том числе и «благодаря долголетнему обучению своей молодёжи гимнастике и морскому делу». (Emily Vermuele, Grece in the Bronze Age, 1964. Цитировано по изданию на испанском языке «Grecia en la edad de bronce», Mexico, 1996, стр. 161). На некоторые дисциплины образования в Афинах, несомненно, также могли косвенно повлиять и системы обучения других древних цивилизаций, в первую очередь Месопотамской и Египетской, а затем, возможно, и соседнего с греками (и находящегося с ними в некотором этническом родстве) Хеттского государства в Малой Азии. Ключевский отмечает, что «в области государствования особое значение принадлежит Египту, бывшему школой ряда крупных деятелей античного мира: Моисея, греческих законодателей Ликурга и Солона, историка Геродота, философа Пифагора». На побережье Малой Азии тогда находились и другие государства, которые тоже могли оказать какое-то влияние на древнюю греческую цивилизацию: Лидия, Ликия и Финикия. В Лидии, по-видимому, впервые стали чеканить металлическую монету, а в Финикии был создан первый консонантный алфавит. Согласно мифу, из Финикии была похищена на остров Крит финикийская царевна Европа, именем которой затем был назван сам европейский континент.

Затем, уже при образовании двойной греко-римской цивилизации, на военные аспекты этого образования, возможно, оказали некоторое влияние и этруссские педагогические традиции. Во всяком случае, римляне обозначали свое военное образование этрусским словом «тиросиниум», каковое затем снова всплывает через много веков в латинском тексте королевского указа Людовика 14-го о создании во-

Франции кадетских рот. У этрусков существовали жреческие школы разных профилей, в первую очередь земледелия и искусственного орошения, а также астрономии, метеорологии, зоологии, ботаники и орнитологии. Возможно, что известная римская «коллегия понтификов», буквально «мостостроителей», имела некую связь с этрускими школами инженеров путей сообщения. Во всяком случае, всем известно, что римляне имели прекрасных мастеров путей сообщения, создавших в Римской Империи непревзойдённую систему имперских дорог. (См.: Werner Keller, Denn sie entzwendeten das Licht. По-испански: Historia del pueblo etrusco. Barcelona, 1973, стр. 87).

Во всяком случае, независимо от действительных размеров влияния тех или иных вышеотмеченных древних культур на афинскую педагогику, таковая, несомненно, была синтезом предыдущего культурного развития человечества. В свою очередь, наша русская кадетская педагогическая система является наследницей этого синтеза, обогащённого дальнейшим культурным развитием человечества.

Все культуры и цивилизации обращали значительное внимание на педагогические проблемы, ибо без воспитания молодежи не может обойтись никакое общество. Однако именно в Афинах система воспитания молодежи впервые в истории человечества возымела ярко выраженный политический характер. Дело в том, что афинский полис, как государственная структура, был своего рода нововведением в истории цивилизаций. Полис обладал определённой структурой, которая требовала осуществления определённых функций в рамках определённых условий политической игры, иногда довольно сложных. Политические решения в полисе окончательно принимались на вече (в агоре), а не при дворе монарха, в палатке вождя или в политическом комитете. Кроме того, эти решения на вече нуждались в воспитании не только меньшинства, предлагающего те или иные варианты решений, но также и большинства, высказывающего свое утверждение или неутверждение этих предложений. В Аргентине это кратко и выпукло выразил президент республики конца 19-го века Фаустино Сармиенто, сказавший, что народ является сувереном, но этого «суверена надо воспитывать».

Таким образом, в Афинах существовала реальная необходимость общего воспитания этого «суверена», каковой теоретически должен был быть своего рода окончательным политическим арбитром.

Кроме того, в Афинах образование молодежи впервые было организовано вне жреческих институций, в отличие от почти всех других древних стран. Однако это отнюдь не обозначало разрыва с религией и с религиозными обрядами, а лишь функциональное разделение в симфонии, как бы в предвозвещение закона о Симфонии Императора Юстиниана более чем через целое тысячелетие.

Однако помимо политического и мирского характера воспитания молодёжи в Афинах, его отличительной чертой был интегральный, целостный характер. Сам Аристотель посвящает определению такого воспитания восьмую главу своей «Политики», откуда мы и берём следующие цитаты.

Греческая идея воспитания заключается в том, что оно должно быть целостным, интегральным, то есть полноценным, состоящим из всех необходимых составных частей, в согласии с эллинским классическим принципом «всего в меру, ничего пересчур». Этими частями были, в первую очередь, грамматика, гимнастика, музыка и рисование. Аристотель говорит: «Четыре предмета обыкновенно преподаются: чтение и писание, гимнастика, музыка, а также иногда на четвертом месте и рисование». Сегодня эти части воспитания можно было бы обозначить как идеальное, интеллектуальное, художественное, спортивное и военное воспитание. Все эти части в Греции образовывали одно неразрывное гармоничное целое.

Таким образом, эта система целостного воспитания была органической частью политического строя Афинской демократии.

СЕЯТЬ НАУЧНОЕ, ДОБРОЕ, ВЕЧНОЕ...

У нас нет неодаренных детей – все дети талантливы. Главное – помочь творчески одарённым лицеистам развивать свой потенциал.

С2006 года в Киевском военном лицее имени Ивана Богуна действует своеобразный географический «клуб», основная задача которого – привлечь лицеистов к углубленному творческому изучению предмета и тем самым ускорить приобретение навыков самостоятельной научно-исследовательской работы, необходимых для будущей военной профессии.

Принимая участие в конкурсах секции географии и краеведения Киевской Малой академии наук (МАН) наши лицеисты за восемь лет добились высоких результатов: шесть раз занимали вторые места, а трижды становились победителями городского этапа, оставляя без призовых мест известные в городе Гуманитарный лицей, специализированный лицей «Наукова думка» и знаменитый «Лидер». Чем география может так увлечь юношей в военной форме, живущих в лицее в условиях жесткого распорядка дня и вечного дефицита времени? Что притягивает их к творческой научно-исследовательской работе?

Объединяющей и притягательной оказалась интересная тема – «Моя малая Родина». Понятие «малая Родина» люди воспринимают по-разному. Это и маленько село, и любимый город, и отчий дом, школа, лес, поле, возможно, старый дедовский сад... Это всегда то место, куда хочется вернуться, увидеть его снова, вдохнуть родной воздух и почувствовать себя дома, встретив близких людей. У военных лицеистов, живущих в отрыве от дома, чувство «малой» Родины особенно обострено, у ребят всегда есть свои землячества, связанные дружбой, как правило, на долгие-долгие годы. Всех киевских суворовцев и лицеистов навсегда связывает их общее родное место на карте – Печерск, Киевская крепость, «кадетка». Горизонты для исследований «малой Родины» нашими лицеистами достаточно широки. Географическое

краеведение открывает перед ребятами возможности детального изучения интересных объектов на карте родной земли, связанных с военными вопросами, что особенно привлекает наших богунцев.

Малая академия наук предъявляет серьезные требования к работам школьников. Не допускается реферативность, работы должны быть определенным образом оформлены, структурированы, содержать необходимые приложения (фотоснимки, схемы, таблицы, карты, список литературы).

Для успешного прохождения конкурса работ в МАН предполагаются самостоятельный подбор материалов, личные исследования и наблюдения на местности, составление авторских картосхем, маршрутов, карт-кроков, расчеты, сопоставление и анализ материалов. Особое требование МАН заключается в выборе конкретного, небольшого, четко обозначенного на карте объекта исследования, доступного для изучения школьникам. Конкурс состоит из трех заданий: контрольной работы по географии, написания работы, ее презентации и защиты. Побеждает тот, кто сумеет набрать наивысшую сумму баллов, победив на всех трех этапах.

Общение с лицеистами в урочное и факультативное время дает возможность выявить тех, кому интересны и сама география, и исследовательская работа, тех, кто готов потратить немало усилий и времени для творческих изысканий.

Нашим первопроходцем в 2006 году стал лицеист 4 взвода 6 роты Артур Демцов. Выросший в городе Хмельницком, где учится много курсантов Академии погранвойск Украины, Артур заинтересовался вопросами делимитации и демаркации границ. Изучение специальной литературы привело к первому в его жизни научному открытию – река Тиса, по которой проходит часть границы Украина-Венгрия, меандрирует и меняет русло во время разливов! А как же граница, ведь она проходит по реке? Так появилось наше первое исследование «Географические особенности Украино-Венгерской границы». Работа военно-краеведческого содержания на фоне массовой тогда в МАН экологической тематики привлекла внимание, вызвала интерес и была

блестяще защищена. Артуру Демцову было присуждено второе место, в 2006 году Киевский военный лицей впервые был занесен в научную летопись Малой академии наук. Командование лицея проявило большой интерес и внимание к работе в МАН, позитивно отметив работу научного руководителя и, особенно, лицеиста: Демцову было досрочно присвоено звание сержанта, предоставлен дополнительный отпуск и вручена премия. Обучаясь на старшем курсе, Артур продолжал свои исследования Украино-Венгерского пограничья, выполнив и успешно защитив работу «Свободная экономическая зона «Закарпатье» (вновь завоевавшую в МАН второе место). Окончив лицей с золотой медалью, Артур Демцов с отличием завершил учебу в Военном институте Киевского национального университета имени Т.Г. Шевченко по специальности «международная информация».

Замечательную работу в МАН выполнил лицеист 1 взвода 3 роты киевлянин Артем Крикун, в сферу географических интересов которого попали фортификационные сооружения на карте Украины. Детальное изучение разнообразных оборонительных конструкций привело Артема к исследованию Змиевых валов древних славян, следы которых сохранились в современном рельефе Украины, особенно на Киевщине. Работа Артема Крикуна «Фортификационные сооружения на карте Украины. Змиевые валы Киевщины» завоевала второе место, стала очередным успешным появлением военных лицеистов в МАН, подтвердив факт существования определенной нашей «научной школы», связанной с военной тематикой. Окончив лицей с золотой медалью, сегодня Артем Крикун с отличием завершил учебу в Харьковской юридической академии имени Ярослава Мудрого.

В последние годы нас стали рассматривать как серьезных соперников, хотя первые места пока не присуждали. Очень интересным было в 2009 году исследование лицеиста 2 взвода 6 роты одессита Евгения Латы «Спелеосистемы Одессы». Спелеолог, увлеченный диггер, Евгений создал по своей работе видеофильм для телеканала «Интер», сам разрабатывал маршруты и проводил экскурсии по катакомбам Одессы, вел спасательные поисковые работы во время каникул, создал персональный сайт. Блестящая работа вновь принесла Киевскому военному лицею призовое место в МАН, и вновь второе! Сегодня наш выпускник продолжает свои исследования, будучи студентом Одесского государственного университета.

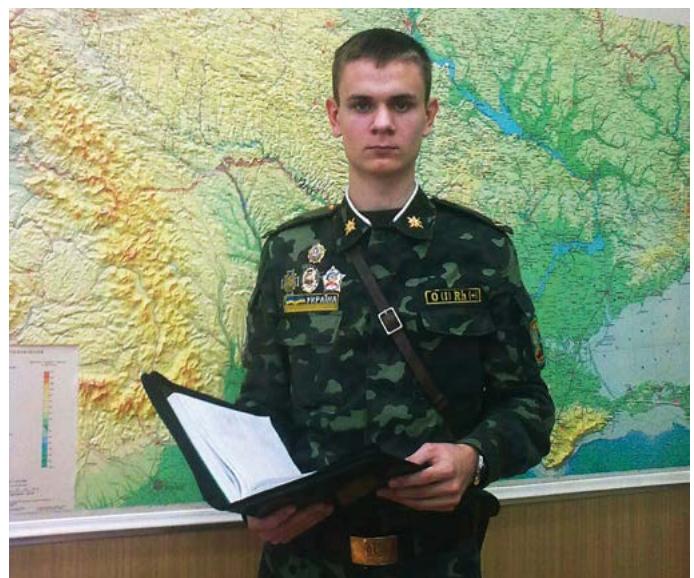
Оригинальную тему изучал лицеист 3 взвода 1 роты Роман Гарбиров. Работа «Военные топонимы на карте Печерска» с созданной собственноручно картосхемой и комплексом познавательных военно-исторических экскурсий принесла Роману второе место, хотя поразила всех своей новизной и научностью. Замечательные географические таланты Роман проявил также дважды став победителем городской географической олимпиады. При сдаче вступительных экзаменов, получив 199,5 баллов из 200 возможных (!) он стал курсантом Военного института Киевского национального университета имени Т.Г. Шевченко.

ченко по специальности геодезия и картография. На этом же факультете обучается целая когорта наших выпускников, решивших связать свою жизнь с картографией, среди них – блестящий знаток географии, победитель городской географической олимпиады, лицеист 1 взвода 6 роты Виталий Рябченко (196 баллов из 200).

Прорыв к первому месту в МАН удалось совершить лицеисту 3 взвода 5 роты Владиславу Довгозяге. Его фундаментальные исследования «Заповедный фонд Сумщины» и «Программа рекреационного использования заповедного фонда Сумщины» были удостоены первых мест два года подряд! Работы были признаны лучшими ученическими работами в МАН! Сегодня Владислав – курсант Академии СБУ.

В 2013 году первое место и славную победу в МАН завоевал лицеист 4 взвода 1 роты Дмитрий Заика с исследованием «Фортификационные сооружения на карте Киева. Никольские ворота Киевской крепости». Продолжая во времена летних каникул изучение днепровских мостов и переправ как стратегических объектов на карте Киева, Дима обнаружил на Жуковом острове абсолютно неизвестную школьникам загадочную «Стройку НКПС № 1» – довоенный тоннель под Днепром. Исследование продолжается...

Надеюсь, что наши лучшие работы еще не написаны, что место на Олимпе Малой академии наук ждет новых знатоков географии Киевского военного лицея. Фотографии и дипломы их предшественников – победителей МАН – занимают почетное место в кабинете географии на стенде «Знай наших!». Они молча, но красноречиво говорят: «Делай, как я! Делай еще лучше!».

Победитель МАН-2013 Дмитрий Заика

Первопроходец в МАН Артур Демцов

Учится выступать Артем Крикун

Засядько Александр Дмитриевич (1779-1837)

Потомок

запорожских пушкарей

В Российской империи создателем ракетных войск стал Александр Дмитриевич Засядько – украинский казак по происхождению, родившийся на Полтавщине, в селе Лютенка 7 ноября 1779 г. Его биография довольно типична для знатных юношей-украинцев екатерининской эпохи. После ликвидации на Левобережной Украине в 1782-1783 гг. древнего гетьманского-полкового устройства здесь было создано Малороссийское генерал-губернаторство. Казацкая старшина получила дворянство, казаки были обязаны отслужить ещё 10 лет в строю и столько же – в запасе, чтобы их семьи навечно стали свободными людьми. Довольно значительная часть смекалистых казаков уже в первые годы своей службы достигла офицерского чина и тоже получила дворянские патент.

В первом «кадетском призыва» украинцев были и родные братья Данила и Александр Засядько – сыновья в прошлом главного пушкаря Запорожской Сечи, родственники последнего запорожского кошевого атамана Петра Калнышевского. В 1797 г. они окончили Артиллерийский и Инженерный Шляхетский кадетский корпус. Послужной список Александра Дмитриевича пестреет многочисленными записями о сражениях и кампаниях, в которых он участвовал: Итальянский поход А.В. Суворова в 1799 г., взятие крепости Мантуя, высадка в составе экспедиционного корпуса на остров Корфу в 1804 г., битва при Костельно (1806), за которую Александр получил орден Святого Георгия 4-й степени), сражение при Измаиле (1807), Туртукае, Разграде, Рущуке и Журже (все – в 1810-1811 гг.). В Русско-турецкую войну 1806-1812 гг. Александр Дмитриевич заслужил ещё одну высоко чтимую в армии награду – золотую шпагу с надписью на эфесе и лезвии «За храбрость».

Будучи командирами артиллерийских рот в одной бригаде, отличились братья Засядько и в войну 1812 г., а также – в Заграничном походе против наполеоновской Франции 1813-1814 гг. Александр в этих войнах удостоился орденов Святого Георгия 3-й степени, прусского – «За заслуги на поле битвы», и чина полковника. Данила был награждён орденами Святого Георгия 4-й степени, прусскими – «За достоинство» и «Красного Орла» 3-й степени.

«КАТЮША» XIX ВЕКА

Именно во время Заграничного похода 1813-1814 гг. Александр Дмитриевич Засядько познакомился с английскими «конгревыми» ракетами. Вернувшись на родину, решил создать русские ракеты – превосходящие английские по тактическим и техническим характеристикам. Артиллерийская бригада, где он продолжал службу, была расположена в Могилёве. Там и начались его опыты с ракетами. Александр Засядько принялся, впервые, разрабатывать безопасную технологию их производства, исключавшую подрывы на всех этапах изготовления и сборки, во-вторых – искать наиболее оптимальные размеры составных частей ракеты, наконец – подбирать материалы, по своим физическим и химическим свойствам пригодные для работы. Конечно же, на сбор материала и многочисленные эксперименты нужны были деньги, и тогда Александр Дмитриевич продал своё небольшое имение под Одессой. Интересно, что Засядько не только и не столько равнялся на англичан, сколько стремился разгадать секрет своих предков запорожцев – ведь именно они, как свидетельствуют исторические источники, ещё в XVI в. активно применяли некое оружие, весьма похожее на ракеты, в борьбе против татар и турок. Засядько разработал несколько типов боевых ракет и пусковых установок к ним. Главное, что, в отличие от английских они были безопасны как при сборке, так и при запуске. Совершенно уникальной и не имеющей аналогов стала установка Засядько, с которой можно было произвести залп сразу шестью ракетами. Озадачился конструктор и идеей

«дострелить» до Луны. Подсчитал, сколько пороха понадобится для такой ракеты, и пришёл к выводу, что однозначно следует использовать какое-то более мощное топливо. Он искал его, в том числе и там, где оно вскоре было открыто – в нефти.

Уже в 1817 г. Александр Дмитриевич имел честь представить свою установку также бывшему кадету, герою войны 1812 г., военному министру Российской империи, генералу от инfanterии П.П. Коновницыну. Испытания прошли успешно – ракеты получили одобрение Коновницына и Александра I и были взяты на вооружение русской армии. Предшественник Коновницына на посту военного министра, знаменитый Барклай-де-Толли, также присутствовавший на испытаниях, оставил лестную запись о ракетах Засядько: «... Доведены до такого уровня, что полезность этих ракет, как и необходимость иметь их на вооружении в войсках стали несомненны».

Александр Засядько был произведен в генерал-майоры, его перевели в Санкт-Петербург и назначили начальником учебной артиллерийской бригады, готовившей младшие командные кадры для артиллерии и Охтинского порохового завода. Ещё одним довольно значительным делом Александра Дмитриевича стала организация первого в России артиллерийского училища, получившего название Михайловского, дававшего армии учёных офицеров-артиллеристов. С 25 ноября 1820 г он был его начальником.

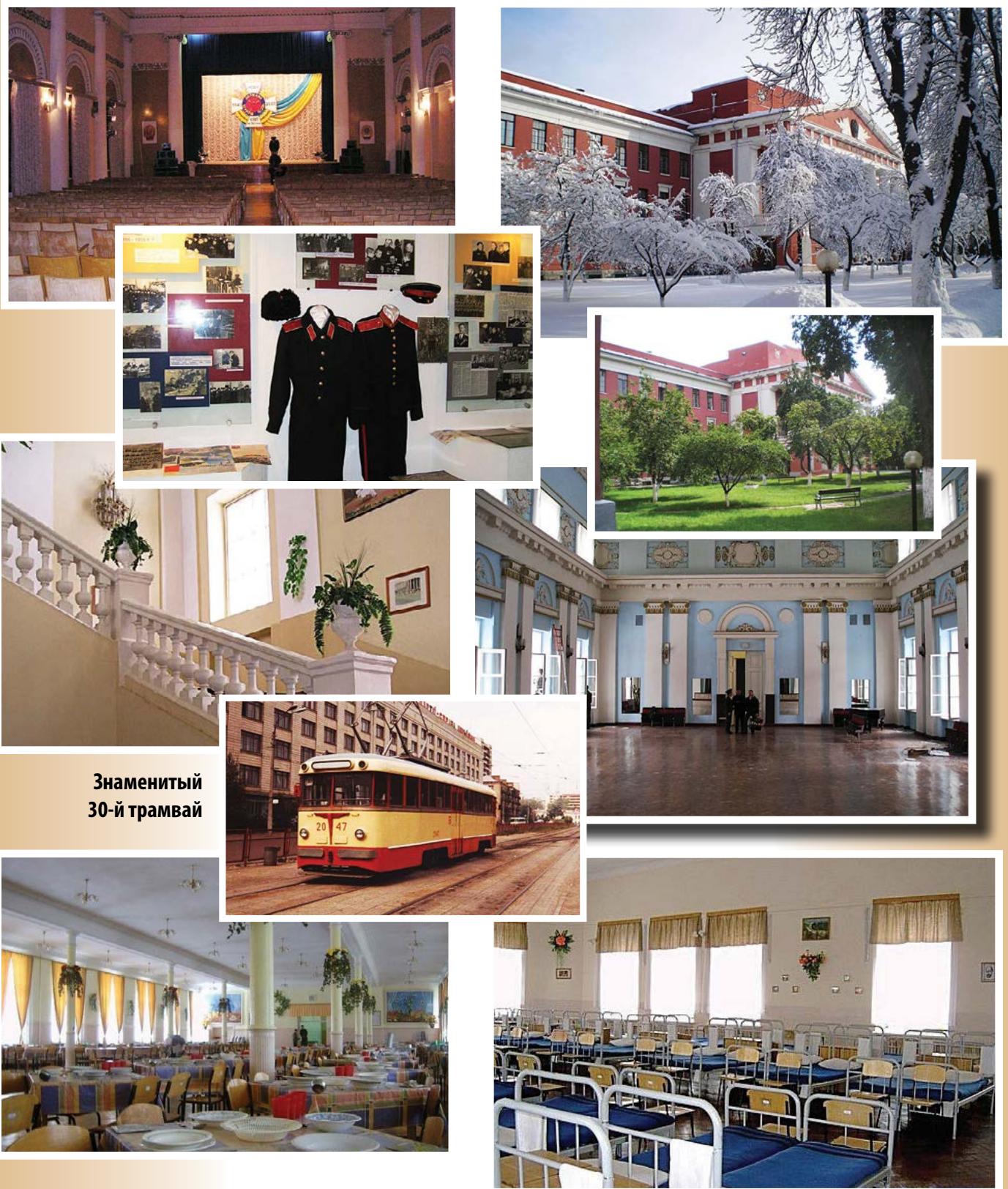
В 1827 г. генерал Засядько возглавил штаб генерал-фельдцейхмейстера – так в то время называлась должность командующего артиллерией, которую всегда занимал кто-то из великих князей. Пользуясь своим положением, Александр Дмитриевич сформировал в армии первую ракетную батарею, ставшую родоначальницей Ракетных войск.

Впервые русские ракеты активно и весьма успешно применялись во время Русско-турецкой войны 1828-1829 гг. Особенно – на Кавказе, в условиях горной местности. Возглавив осадную артиллерию под Браиловым (на территории Румынии), с успехом применял боевые ракеты при взятии этой крепости. Всего же по проектам Засядько в России, на ракетном заводе, который генерал основал в 1826 г. в Санкт-Петербурге, было произведено более 50 тыс. боевых единиц. Оружие оказалось столь успешным, что Александр Дмитриевич не без гордости говорил: «Будь у нас ракетное оружие раньше, кто знает, посмел бы Бонапарт ступить на нашу землю.».

В 1834 г. по состоянию здоровья генерал Засядько вышел в отставку. Скончался 27 мая 1837 г. в своём имении под Харьковом. Похоронен в Куряжском монастыре на Харьковщине.

Парадоксально, но этого великого украинца сегодня знает каждый российский военнослужащий артиллерии и ракетных войск. Его именем назван большой кратер на Луне. Писатель Юрий Никитин посвятил Засядько роман «Золотая шпага». Но в отечестве пока не нашлось для генерала даже строчки в школьном учебнике

ПО РОДНОМУ УЧИЛИЩУ

**Знаменитый
30-й трамвай**

При подготовке номера использованы
фотоработы В. Швеца и А. Козаченко.

Тираж – 200

Ассоциация «Кадетское содружество»:
01014, г. Киев, бульвар Леси Украинки, 25.
Тел.: (044) 353-94-55

<http://cadet.org.ua>, e-mail: ksvu@ksvu.kiev.ua

Фонд возрождения кадетских корпусов

в Украине

03680, г. Киев, ул. Красноармейская, 72, 1 подъезд.

Тел.: (044) 207-42-70

<http://www.fvkk.in.ua>, e-mail: info@fvkk.in.ua

Главный редактор: Яцына В. И.
Редколлегия:
Яцына В. И., Сазонов Р. Ю., Чеповой В. В.,
Солодкий Р. В., Щербаков В. В.
Ответственный редактор: А. Степанов.
Дизайн и верстка: А. Антоненко.

**Кам'янець-
Подільський
ліцей з посиленою
військово-фізичною
підготовкою**

НАШ ПАРТНЕР

